

Studijní obor sociální pedagogika očima studentů

Pavla Kovelská

Bakalářská práce
2014

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavla KOVELSKÁ**
Osobní číslo: **H118137**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Studijní obor sociální pedagogika očima studentů**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- charakteristiku sociální pedagogiky jako vědecké disciplíny
- charakteristiku sociálního pedagoga
- charakteristiku sociální pedagogiky jako studijního oboru v České republice
- skladbu a obsah předmětů

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřený na profil studentů sociální pedagogiky, názory a postoje studentů studijního oboru sociální pedagogika na studovaný obor.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Arnuf, H. Sociální pedagogika pro učitele. Praha: Univerzita Karlova, 2001.

Bakošová, Z. Sociálna pedagogika jako životná pomoc. Bratislava: Public promotion, s.r.o., 2008.

Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.

Němec, J. Kapitoly ze sociální pedagogiky volného času. Brno: Paido, 2003.

Pávková, J. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2008.

Výrost, J., Slaměnik, I. Aplikovaná sociální psychologie I., Praha: Portál, 1998.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

PAVLA LOVELSKÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 18. 2. 2014

Paola Lovelská

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce *Studijní obor sociální pedagogika očima studentů se* zaměřuje na charakteristiku sociální pedagogiky jako vědecké disciplíny, charakteristiku sociálního pedagoga, možnostmi studia sociální pedagogiky v České republice. V praktické části poskytuje informace o profilu studentů sociální pedagogiky (věkové složení, pohlaví, absolvované vzdělání, profese) a zjišťuje motivaci ke studiu. Dále pak práce poskytuje informace, jak studenti sociální pedagogiku chápou, zda-li je pro studenty přínosem, a zda-li jsou ochotni po absolvování studia projevit úsilí o dosažení vyšší prestiže sociálního pedagoga.

Klíčová slova:

Sociální pedagogika, sociální pedagog, studium, výchova, vzdělání, prostředí, prestiž, uplatnění, motivace.

ABSTRACT

The bachelor's thesis *The study field of Social pedagogy through the eyes of students* focuses on the characteristics of social pedagogy as a scientific discipline, the characteristics of a social pedagogue, the possibility of studying social pedagogy in the Czech Republic. The practical part provides information on the profile of social pedagogy students (age composition, sex, completed education, profession) and finds their motivation to study. Furthermore, the thesis provides information on how students perceive the social pedagogy, whether it is beneficial for students, and whether they are willing to make efforts after graduation to achieve higher prestige of the social pedagogue.

Keywords:

Social pedagogy, social pedagogue, study, upbringing, education, environment, prestige, employment, motivation.

Děkuji paní PhDr. Geraldině Palovčíkové, CSc., za metodické vedení, podnětné připomínky a trpělivost při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	
1 Historie sociální pedagogiky.....	11
1.1 Počátky sociální pedagogiky ve světě.....	11
1.2 Počátky sociální pedagogiky u nás	13
2 Přehled problematiky v literatuře.....	15
2.1 Přehled problematiky v literatuře v Čechách	15
2.2 Přehled problematiky na Slovensku.....	16
2.3 Vymezení pojmů	17
3 Charakteristika sociální pedagogiky, jako vědní disciplíny	20
3.1 Pojetí sociální pedagogiky	20
3.2 Současné vymezování předmětu sociální pedagogiky.....	24
3.3 Možnosti studia sociální pedagogiky v České republice.....	25
4 Charakteristika profese sociálního pedagoga.....	33
4.1 Osobnost sociálního pedagoga.....	35
4.2 Kompetence sociálního pedagoga.....	36
4.3 Uplatnění sociálního pedagoga.....	39
5 Shrnutí teoretické části.....	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	
6 Uvedení empirické části.....	45
6.1 Vymezení cíle.....	45
6.2 Realizace výzkumu, použitá metoda.....	47
6.3 Výzkumný vzorek	48
6.4 Zpracování dat, interpretace výsledků.....	50
6.5 Shrnutí.....	64
6.6 Diskuze	66
ZÁVĚR.....	68
Seznam použité literatury a internetových zdrojů.....	69
Seznam tabulek	73
Seznam příloh.....	74

Úvod

Sociální pedagogika je pedagogikou života. Je stará jako lidstvo samo. Dokud lidé budou chtít být lidmi, sociální pedagogika bude jedním z nejdůležitějších oborů lidského poznání i činnosti.¹

Výchovu a vzdělání jako společenský fenomén nelze oddělit od sociálních otázek a zužovat ji na tradiční školní pedagogiku. Důraz na studium a propojenost pedagogických jevů, procesů v rámci socializace jedince klade právě sociální pedagogika. Překračuje dimenze, omezené školou a projevuje se v celistvosti školní a mimoškolní problematiky. Zahrnuje společenské předpoklady výchovných a vzdělávacích jevů, a také prognózy a perspektivy sociální výchovy.

Od počátku devadesátých let, tedy od konce minulého století dochází v České republice k převratným společenským změnám, díky politickému převratu. Společnost se více rozvrstvila a objevily se sociální jevy, které nebyly doposud známé nebo se o nich otevřeně nemluvilo. Tyto změny vyvolaly potřebu kvalifikovaných odborníků, kompetentních podílet se na řešení teoretických i praktických problémů v sociální oblasti. Nastala nezbytná potřeba se touto skutečností zabývat a jako reakce na tuto situaci vznikl samostatný studijní obor sociální pedagogika. Vnímáme ji jako mladou vědu, která teprve nachází svůj okruh působení, ovšem sociální pedagogika má hlubokou historii.

Nejčastěji pedagogiku definujeme jako vědu o výchově. Vztah mezi pedagogikou a výchovou je chápán jako vztah teorií (pedagogika) a praxí (výchova). Na pedagogických fakultách se sociální pedagogika zpočátku vyučovala jako předmět. Teprve později se v České republice začala sociální pedagogika objevovat jako samostatný studijní obor na středních, vyšších odborných a vysokých školách. Pracuji ve státní správě a z každodenního kontaktu s lidmi se přesvědčuji, jak je práce sociálního pedagoga v naší zemi potřebná. Na členy naší společnosti jsou kladeny mnohem větší nároky na jejich soběstačnost a samostatnost, než tomu bylo dříve. Ne však každý člověk se s touto skutečností je schopen vyrovnat a dokáže se zařadit do nových ekonomických a společenských vztahů. Vždy se vyskytne určitá skupina lidí, která bude závislá na

¹ Procházka, M., Sociální pedagogika Grada Publishing, a.s. 2012, str. 83-84

pomoci druhých. Tady musí stát poskytnout těmto lidem pomoc, tady nachází uplatnění oblast společenských věd jako je sociální pedagogika a sociální práce.

S rozvojem sociální pedagogiky se postupně vyvíjí i profese sociálního pedagoga. Jednoduše se dá práce sociálního pedagoga vysvětlit jako blízká profesi učitele, psychologa a psychoterapeuta. Až při studiu tohoto oboru jedinec zjistí o jak náročnou práci, která vyžaduje vysokou vědomostní, jazykovou i osobnostní výbavu jde. Klíčovým zdrojem, který má největší vliv na její efektivnost a produktivitu, je u profese sociálního pedagoga **lidský zdroj**. Být dobrým pedagogem znamená, mít schopnost probouzet a podněcovat zájmy u svých svěřenců. I já jsem se při studiu přesvědčila o této skutečnosti. Při neformálním pozorování svých studujících kolegů, jsem se rozhodla zaměřit svou bakalářskou práci na studenty a na názory studentů na studovaný obor.

Předloženou bakalářskou práci jsem rozdělila na dvě části. V teoretické části jsem především vycházela již ze známých skutečností a poznatků. Publikované práce jiných autorů jsem použila jako podklad. Zmapovala jsem možnosti odborné teoretické a praktické přípravy pro výkon profese sociálního pedagoga v České republice.

Cílem empirické části práce je zaměřit se na profil studentů sociální pedagogiky (věkové složení, zastoupení povolání, pohlaví, absolvované vzdělání). Dalším cílem této práce je zjištění motivace ke studiu a zjištění názoru na vývoj a průběh studia. Dále se chci zaměřit a zjistit, jak studenti sociální pedagogiku chápou, jak ji definují, zda-li je pro studenty přínosem. Za **hlavní cíl** empirické části považuji zjištění, zda-li studenti považují za důležité zvýšit prestiž profese sociálního pedagoga.

Výchozím bodem mé práce bylo sesbírání dostupných materiálů o dané problematice, prostudování těchto materiálů a následné utřídění do přehledných celků. V empirické části práce budu realizovat empirické šetření kvantitativního charakteru a to za využití metody dotazníku.

Po dokončení výzkumu jsem byla velmi mile překvapena výsledky. Všechny hypotézy byly potvrzeny, studenti jsou spokojeni s organizací i kvalitou studia. Překvapivě velké procento studentů (tj. 96%) přikládá význam osobnostnímu rozvoji, které jim studium poskytuje. Výborným výsledkem výzkumu je skutečnost, že 82% studentů hodnotí studium jako přínos pro jejich povolání. Nejdůležitějším zjištěním je skutečnost, že 64% studentů je ochotno projevit úsilí a dosažení vyšší prestiže sociálního pedagoga.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORIE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY

Historie výchovy vždy byla a bude určujícím demokratickým prvkem pedagogického myšlení, humanitní a stálou korekcí lidských nedostatků. Při vhodném použití může lidstvu posloužit jako zdroj pedagogické moudrosti a nástroj pokroku.

Sociální pedagogika stejně jako celá evropská vzdělanost se nezpochybnitelně opírá o myšlenky antické filozofie a nelze tedy pominout ani zde, v kontextu uvažování o roli výchovy a vzdělání ve společnosti.²

1.1 Počátky sociální pedagogiky ve světě

Již od pradávna jsou uváděny společenské souvislosti výchovy. Ve starém Řecku se filozofové zabývali myšlenkou, že výchova musí zohledňovat a akceptovat zájmy společnosti. Například **Aristoteles** ve svém díle „*Politika*“ uvádí, že lidé musí být vychováváni se zřetelem na platnou ústavu, nebo-li uspořádání dané společnosti.³

Společenskému uplatnění člověka v souvislosti s výchovou klade velký důraz především **Platón** (428-347 př. n. l.). Klade důraz na řádnou přípravu občanů, kteří budou úspěšně a hlavně zodpovědně plnit svoje sociální funkce. Podle Platóna by měl být každý soběstačný, vzdorovat osudu a nedožadovat se soucitu od druhých lidí.⁴

Humanistická kultura začala vnímat výchovu člověka jako významnou sílu, která může přispět k přeměně světa – společenské proměně. Utopičtí socialisté **T. More** (1480-1535) a **T. Campanella** (1568-1639) jsou považováni za předchůdce sociální pedagogiky. Snažili se o utvoření spořádané společnosti především v době osvícení, jejich myšlenky vedly k přeměně mravů a politiky ve společnosti. V díle Thomase Mory „*Utopie*“ (resp. *O nejlepším stavu obce a o ostrově Utopie* z roku 1516) je vyjádřena sociální etika ve víře ve společenskou rovnost.⁵

² Procházka, M., Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012 str. 12

³ Sýkora, P., Kraus, B., Učební text IMS, Sociální pedagogika str. 4

⁴ Laca, S. Sociální pedagogika, Brno: IMS 2011, str. 9-10

⁵ Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012 str. 20

Mezi další představitele patří **Auguste Comte** (1798-1857), který pokládal za důležitý prvek socializace – výchovu, jejíž cíl spatřoval ve snaze podřídit individuální zájmy, zájmům společnosti.

Za zakladatele sociální pedagogiky praktického směru je považován švýcarský pedagog **Johann Heinrich Pestalozzi** (1746-1827). Do sociální pedagogiky se zapsal jako obhájce zaostalých, chudobných a sociálně utlačovaných dětí. Praktickou činnost prováděl v Ústavu pro chudé děti v Neuhoře a v útulku pro osiřelé děti v Stans, kde se snažil ověřit, zda-li je možné plánovitou, cílevědomou výchovou dosáhnout sociálního vzestupu. Tyto myšlenky popsal ve svém díle „*Linhard a Gertrúda*“ a „*Jak Gertrúda učí svoje děti*“. V tomto díle autor formou dopisů příteli rozvádí své teoretické myšlenky a pojetí pedagogické práce.⁶

Pestalozziho žák **Adolf Diesterweg** (1790-1866) poukázal na propojení sociálních a výchovných cílů v díle „*Rukověť vzdělání pro německé pedagogy*“, ve kterém zdůrazňuje, aby byli žáci vedeni k pravdě, spravedlnosti a svobodě přirozenou cestou tj. výchovou. Jeho snaha vedla především k dosažení všeobecné vzdělanosti a snaha začít vnímat kulturu jako společenskou investici.⁷

Máme-li zmapovat významné příklady sociálně pedagogické činnosti, nemůžeme opomenout práci italského kněze **Dona Bosca** (1815-1888), zakladatele kongregace salesiánů. Jeho prostý původ a sociální cit ho přivedl k myšlence výchovné péče. Své vrozené schopnosti a neúnavné úsilí vložil do budování výchovných zařízení pro opuštěnou mládež. Preventivní systém, tajemství jeho výchovných úspěchů, je založen na důvěře v rozumnost výchovných metod, na laskavosti, která otvírá srdce dětí a mladých lidí a na úctě k náboženství.⁸

V mnohých Diesterwegových myšlenkách pokračuje a předjímá další německý pedagog **Paul Natorp** (1854-1924). Byl profesorem filozofie a pedagogiky a jako první použil pojem „sociální pedagogika“. Zastával názor, že výchova by se měla soustředit

⁶Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc, Stimul, 2005, str. 11

⁷ Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012, str. 39

⁸ Ferrero, B. Vychovávající jako Don Bosco, Portál, 2007, str. 7

na společenské cíle, nikoliv pouze na zájmy jednotlivce a na jeho začleňování do společnosti. Tvrdil, že člověk bez společnosti není člověkem.⁹

Za historické kořeny sociální pedagogiky můžeme podle **J. Schillinga** považovat:

- péči o opuštěné děti a sirotky (12. - 13. století)
- školy pro chudé (14. - 16. století)
- sirotčince a polepšovny (17. -18. století)
- sociální péče – sociální pomoc dětem a mládeži v novověku (20. století)¹⁰

1.2 Počátky sociální pedagogiky u nás

Z českých postav dodnes ctíme charitativní práci **Anežky České** (Anežka Přemyslovna 1211-1282). Její příběh je ukázkou síly osobnosti i složité životní cesty. Vliv učení sv. Františka z Assisi a kontakt se sv. Klárou Anežku Přemyslovnu nakonec dovedl k pochopení toho, jakou vnitřní svobodu získá člověk, jež se oprostí od své závislosti na hmotných statcích.¹¹

Mezi první sociální pedagogy bezesporu patří **J. A. Komenský**, který výchovu chápe nejen jako kultivaci jedince, ale vnímá ji také jako prostředek nápravy světa. Jeho sociální cítění ukazuje např. známý názor, že výchovu a vzdělání je třeba poskytovat všem bez rozdílu stavovské příslušnosti, bohatým a chudým, chlapcům i děvčatům. Z díla „*Informatorium školy mateřské*“ je patrné, že velký význam připisuje výchovnému vlivu prostředí.¹²

V naší pedagogice bývají počátky sociální pedagogiky spojovány se jménem **G. A. Lidnera** (1828-1887), prvního profesora pedagogiky na Karlově univerzitě v Praze. Patří k našim největším pedagogům a napsal řadu prací z filozofie, pedagogiky a sociální psychologie. Jeho poslední dílo „*Pedagogika na základě nauky o vývoji přirozeném, kulturním a mravním*“ (1888) je důležité pro rozvoj sociální pedagogiky u nás. Upozorňoval, že se v pedagogice nepřihlíží ke společenské povaze výchovy a vychází

⁹ Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc, Stimul, 2005, str. 12

¹⁰ Hroncová, J. Sociální pedagogika-vývin a současný stav. Pedagogická revue, 2005 str. 4-10

¹¹ Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012, str. 17

¹² Kraus, B. Základy sociální pedagogiky.Portál, 2008, str. 10

se pouze od člověka jako jedince. Svými názory na výchovu a její poslání předjímá sociální pedagogiku P. Natorpa. Pro další vývoj sociální pedagogiky byl nepříznivý fakt, že P. Natorp nenašel pokračovatele. Je možné konstatovat, že jistá pozornost jí byla věnována v období první republiky. Sociálně pedagogickými otázkami se zabývá a hovoří o nich sociolog A. I. Bláha, z pedagogů O. Kádner, O. Chlup, J. Hendrich. Velkým přínosem byla práce S. Velinského „*Individuální základy sociální pedagogiky*“ (Brno, 1927). Myšlenkově přispěli k rozvoji sociální pedagogiky také E. Chalupný, B. Fouska a svými zkušenostmi i výzkumy autoři z praxe L. Koubek, F. Štampach, C. Stejskal, P. Pitter.¹³

Jednou z významných negativních skutečností, které poznamenaly vývoj sociální pedagogiky po roce 1948, bylo prohlášení sociologie za buržoazní pavědu. V té době je nutné ocenit ojedinělou aktivitu O. Chlupa snažícího se ve svém díle „*Pedagogika*“ (Praha, 1948), alespoň o vymezení sociální pedagogiky. Obrat nastal teprve v polovině šedesátých let, a to pod vlivem politických změn v tehdejší SSSR. Došlo k oživení sociologie a spolu s ním se objevil opět pojem sociální pedagogika. V tomto období vychází publikace K. Gally „*Úvod do sociologie výchovy*“ (1967). Vznikala nová sociologická pracoviště, začal vycházet Sociologický časopis a otevřel se i prostor pro sociální pedagogiku.¹⁴

Z výše uvedeného můžeme usoudit, že sociální pedagogika není zdaleka novou vědní disciplínou a všichni zmínění představitelé chápou výchovu jako široce všelidovou a osvětovou činnost.¹⁵

¹³ Kraus, B. Sociální pedagogika ve stř. Evropě, současný stav a perspektivy, Sborník příspěvků 2009 str.348

¹⁴ Pávková, J. Hájek, B. Pedagogika volného času. Portál, 2002, str. 2

¹⁵ Kraus, B. Poláčková, V. Člověk prostředí a výchova. Paido 2001, str.12

2. Přehled problematiky v literatuře

2.1 Přehled problematiky v literatuře v Čechách

Největší skupinou zajímavější se problematikou sociální pedagogiky jsou převážně vysokoškolští pedagogové, kteří jsou autory odborných prací a i literatury. Práce těchto autorů slouží jako studijní materiály pro studenty škol zaměřujících se na sociální pedagogiku nebo příbuzné obory.

Mezi hlavní díla u nás můžeme vyzvednout monografii **Blahoslava Krause, Základy sociální pedagogiky (2008)**. V této publikaci je uveden ucelený vývoj sociální pedagogiky od počátků až do současnosti. Podrobně se zabývá vlivem prostředí na jedince a zaměřuje se na možnosti uplatnění sociální pedagogiky v praxi. S ohledem na její rozsah a v souladu s názvem však přináší pouze základní poznatky.¹⁶

Dalším dílem **B. Krause** (v spoluautorství s V. Poláčkovou a kol.) je publikace **Kraus, Poláčková et al., Člověk, prostředí a výchova (2001)**. Publikace popisuje mimořádně široké spektrum sociální pedagogiky. Na jedné straně se dotýká patologických problémů sociálního chování včetně cílené pomoci marginálním skupinám, opačná část pomyslné škály jejího zaměření přechází do snah o pozitivní ovlivňování volného času všech věkových skupin.¹⁷

Za zmínku určitě stojí překládaný učební text **Marie Hradečné a kol., Vybrané problémy sociální pedagogiky (1998)**, který se zabývá z různých úhlů pohledu některými aspekty sociální pedagogiky. Problémy jsou zde řazeny tak, že vychází od dítěte jako člena společnosti, jeho mravního vývoje, pojetí dítěte, přes jeho ochranu v praxi a možnosti ve volném čase.¹⁸

Další publikací, kterou nesmíme opomenout je kniha **Jiřího Němce a kol., Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času (2002)**. V publikaci je význam slova „sociální“ rozebrán z více pohledů. Od sociálního je odvozen termín socializace.

¹⁶ Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Portál, 2008. str. 5

¹⁷ Kraus, B. Poláčková, V. Člověk prostředí a výchova, Paido 2001. str. 7

¹⁸ Hradečná, M. a kol. Vybrané problémy sociální pedagogiky. Praha: Karolinum, 1998

Socializací se rozumí zpřístupnění (přístupnost pro široké vrstvy) určitých hodnot, které pro ně dříve přístupné nebyly.¹⁹

Mohu potvrdit za sebe i ostatní studenty sociální pedagogiky, že na mnohé otázky našeho oboru odpovídá monografie mladého a perspektivního odborníka na sociální pedagogiku **Slavomíra Laci, Sociální pedagogika (2011)** vydaná Institutem mezioborových studií. Podává v jasných strukturovaných kapitolách čtenáři základní představu o pojetí sociální pedagogiky - je to věda interdisciplinární a biodromální (týkající se celoživotního postoje). Autor klade v publikaci velký důraz na komunikaci.²⁰ Kniha je pro studenty blízká i tím, že autora osobně znají. Znají jeho myšlenkové pochody, jeho postoje, jeho cítění pro pedagogiku a pro řešení problémů.

Zřejmě nejnovější publikací vydanou u nás je kniha **Miroslava Procházky, Sociální pedagogika (2012)**. Přináší celý přehled problematiky, která je předmětem zájmu sociální pedagogiky a poskytuje komplexní pohled na minulost i současnost tohoto oboru. Kniha se zaměřuje zejména na oblasti jako je vliv prostředí a výchova, sleduje rozmanitost výchovných vlivů jednotlivých sociálních prostředí a koncentruje se na některé činnosti, v nichž se realizuje sociálně pedagogická praxe.²¹

2.2 Přehled problematiky na Slovensku

Na Slovensku je věnována sociální pedagogice mnohem větší pozornost. Vychází zde mnoho publikací. Mezi stěžejní autory patří: Z. Bakošová, E. Emerová, I. Kamarášová, O. Baláž, P. Ondrejko a S. Laca.

Do slovenštiny byla také přeložena práce **Úvod do sociální pedagogiky (1968)** autora **R. Wroczyńskiego** (1909-1978), žáka Heleny Radlinské (1879-1954), která je považována za zakladatelku sociální pedagogiky v Polsku. Wroczyński vymezil podstatu a předmět sociální pedagogiky jako disciplíny zkoumající podmínky výchovného prostředí v kontextech sociálního prostředí. Velký důraz kladl na mimoškolní výchovu. Jeho práce

¹⁹ Němec, J.a kol. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Paido 2002. str. 9

²⁰ Laca, S. Sociálna pedagogika, Brno: IMS 2011, str. 5

²¹ Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012. str. 11

vydávané i v Československu, obsahují ucelenou koncepci oboru a měly obrovský význam pro formování československé sociální pedagogiky.²²

Jako studentku sociální pedagogiky mě oslovila publikace **Zlatice Bakošové, Sociální pedagogika ako životná pomoc (2005)**. Dílo se snaží kromě informací o daném oboru, rozvinout osobnosti studentů. Důraz klade na vytvoření vychovatelských kompetencí a schopností umět pomoci, umět projevit solidaritu s těmi, kteří zažili v životě nezvyklou, zatěžující situaci, schopnost empatie, míru respektování a uplatnění lidských práv. Autorka zde také nastínila problém dnešní společnosti, se kterým se každý z nás potýká snad každý den. Problém nemá jasnou definici, ale každý kdo se pohybuje denně mezi lidmi, tak tento problém cítí. V tomto díle je velmi výstižně popsán větou „Zvýšit citlivost vůči necitlivosti dravých a drsných lidí“.²³

Velmi produktivní slovenskou autorkou je **J. Hroncová**, vysokoškolská pedagožka působící na Univerzitě Matěje Bela v Banské Bystrici. Předmětem jejího zájmu tvoří otázky profesních kompetencí sociálního pedagoga, dále pak problematika tzv. sociálně patologických jevů **Sociální patológia a jej prevencia (2004)**.²⁴ Spoluautorstvím s **Ingrid Emmerovou a kol.** vznikla společně publikace **Dějiny sociálnej pedagogiky – vybrané problémy (2007)**, která je určena studentům sociální pedagogiky. Podrobně se zabývá historií této vědní disciplíny a předkládá současné pojetí sociální pedagogiky.

2.3 Vymezení pojmů

V pedagogickém slovníku je definovaná **sociální pedagogika** jako aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Je široce rozvinuta zvláště v Německu, kde je zaměřena na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi a na rizikové skupiny ohrožené drogami, na jedince propuštěné z vazby apod.

Lépe vystihující definici poskytuje Z. Bakošová, **Sociální pedagogika** je hraniční vědní disciplína mezi pedagogikou a sociologií, která zkoumá vztahy mezi sociálním prostředím

²² Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012 str. 51

²³ Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc, Stimul, 2005. str. 8

²⁴ Hroncová, J. a kol. Sociální patológia. Pedag. fakulta Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2004.

a výchovou, různé formy sociální pomoci, péči o děti, mládež a dospělé, tedy člověka v sociálním prostředí. Úkolem sociální pedagogiky je hledání optimálních forem pomoci člověku na jeho životní cestě v různých typech prostředí. Dalším úkolem je vytvářet výchovně vhodné podněty v prostředí a kompenzovat nedostatky.²⁵

„Výchova je cílevědomé, záměrné systematické, plánovité a všestranné působení na jedince tak, aby byl schopen plnit společenské úkoly (pracovat ve svém oboru, dále se vzdělávat apod.) i úkoly v osobním životě. Jde o záměrné formování osobnosti jedince, formování jeho postojů, názorů, rozvíjení i jeho inteligenčního kvocientu neboli kvality inteligence a emočního kvocientu, neboli kvality sociální inteligence.“²⁶

Mimoškolní výchova je organickou součástí komplexní výchovy mladé generace i dospělých a má rovnocenné postavení vedle výchovy školské a rodinné. Plní základní cíle výchovného programu společnosti, avšak specifickými prostředky, ve specifických podmínkách a za použití specifických forem metod a prostředků. V tom je její úloha nezastupitelná.²⁷

Sociální práce je společenskovědní disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení asociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže a nezaměstnanosti). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám a i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění, nebo ji získat zpět. Mimo to pomáhají vytvářet příznivé společenské podmínky pro uplatnění znevýhodněných osob. U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce co nejdůstojnější způsob života.²⁸

²⁵ Bakošová, Z. Sociální pedagogika. Vybrané problémy. Bratislava: FFUK, 1994. str. 10

²⁶ Jůzl, M. Základy pedagogiky. Učební text IMS. 2010 str. 16

²⁷ Jůva, V. Úvod do pedagogiky, Paido. 1995. str. 84)

²⁸ Matoušek, O. Slovník sociální práce. Praha. Portál, 2003 str. 11

Sociální výchova – společenská výchova, jejímž cílem je vybavit žáky vědomostmi, návyky a postoji, které jsou nutné pro jejich život ve společnosti s ostatními lidmi.²⁹

Sociální patologie je shrnující pojem pro nezdravé, nenormální, obecně nežádoucí společenské jevy, tzn. společnosti nebezpečné, negativně sankcionované formy deviantního chování, ale hlavně označení pro studium příčin jejich vzniku a existence.³⁰

Kompetence je soubor požadavků na vzdělání, zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti.³¹

Pojem **socializace** je označení postupu, prostřednictvím kterého připravují dospělí dospívající generaci na život ve společnosti a dělají ze sociálně nevyspělých lidí bytosti schopné společenského jednání. Výchova, vývoj a zespolečnění jsou tři základní okruhy, které jsou zahrnuty v pojmu socializace.³²

Sociabilita je schopnost člověka a jeho ochota navazovat mezilidské vztahy. Je předpokladem i výsledkem socializačního procesu.

Sociální dovednosti jsou předpoklady pro adekvátní sociální interakce a komunikaci získané učením.³³

„Životní styl vyjadřuje spíše individuální optimální uspořádání životních forem do harmonického celku. Životní styl je charakterizován jako široký komplex činností a s nimi spjatých postojů, norem, hodnot, návyků, které mají trvalý ráz a jsou pro každého individuálně specifické - vystihují jeho osobitost. Životní styl každého jednotlivce je zasazen do širšího společenského kontextu, ovlivňuje ho historický vývoj, tradice, kulturní a ekonomická úroveň společnosti“³⁴

²⁹ Průcha, Walterová, Mareš, Portál. 1995 str. 205

³⁰ Mühlpachr, P., Sociální patologie. Masarykova univerzita, Brno. 2000. str. 6

³¹ Průcha, Walterová, Mareš, Portál 1995 str. 99

³² http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/S/Socializace

³³ Výrost, J. Slaměník, I. Ed. Aplikovaná sociální psychologie I. Praha: Portál, 1998 str. 288

³⁴ Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Portál, 2008. str. 166

3. Charakteristika sociální pedagogiky, jako vědní disciplíny

3.1. Pojetí sociální pedagogiky

Sociální pedagogiku lze obecně charakterizovat jako obor, který analyzuje stránky výchovy a vzdělávání, které přispívají k záměrnému, cílevědomému působení na člověka. K takzvané optimalizaci člověka z hlediska cílových představ o osobnosti, která by měla být ideálem pro danou společnost. Z podmínek výchovy, vzdělávání a seberealizace se tedy sociální pedagogika zaměřuje na aspekty sociální povahy. Je chápána jako sociální pedagogická disciplína s poněkud zvláštním charakterem, a tím je transdisciplinárnost (mezioborová spolupráce).

První teoretické přístupy k sociální pedagogice vycházejí z paradigmatu, že sociální pedagogika je vědní disciplína, která zkoumá vztah mezi prostředím a výchovou. Sociální pedagogika objasňuje teorii, že člověk není jen biologická a psychologická bytost, ale na jeho utváření má velký podíl i prostředí, ve kterém se pohybuje. Sociální pedagogiku zajímá hlavně sociální prostředí, člověk v sociálním prostředí a interakce sociálního prostředí s výchovou.³⁵

Pojetí sociální pedagogiky je prezentováno v různých podobách, hledá se a stále upřesňuje kruh otázek týkajících se vymezení předmětu a obsahu, ujasnění vztahu k sociologii, psychologii a sociální práci. Proběhlo již mnoho diskusí, zda vlastně celá pedagogika není sociální. Teoretické koncepce vycházejí z různých podnětů, např. německých, rakouských, ale i polských.³⁶

Podle Karla Gally je sociální pedagogika typická novým pohledem na subjekt a objekt výchovy, na metody výchovné práce a na nové vymezení cílů výchovy a pojmenování institucí, které těchto cílů mají dosahovat. Objektem výchovy není jen individualita jednotlivce, ale skupina, kolektiv, například školní třída. Subjektem výchovy není v konceptu sociální pedagogiky vychovatel, učitel, ale kolektiv nebo instituce (rodina,

³⁵ Bakošová, Z. Sociální pedagogika ve střední Evropě. Inovace a nové trendy. Sborník příspěvků z konference IMS 2010 str. 46-47

³⁶ Pradka, M. Knotová, D. Faltýsková, J. Kapitoly ze sociální pedagogiky, Brno. MU. 2004 str. 23

škola). Úkolem sociální pedagogiky je pak plnit cíle společenské povahy, realizovat sociální úkoly.³⁷

Stručný přehled vývoje názorů na sociální pedagogiku:

1. směr **Sociální pedagogika**:
 - a) praktický (J. H. Pestalozzi, R. Owen, S. Tešdík, S. Ormis)
 - b) teoretický
 - filozofický (P. Natrop, H. Spencer, G. A. Lidner)
 - experimentální (F. L. Play, P. Bergman)
2. směr **Sociologická pedagogika** (G. Roun, K. Galla, I. A. Bláha)
3. směr **Pedagogická sociologie**:
 - a) starší (spekulativní) koncepce
 - b) novější (empirická) koncepce
4. směr **Sociologie výchovy** (H. Radlinská, F. Znaniecki),
5. směr **Sociální pedagogika** (R. Wroczyński, M. Přadka, O. Baláž.)³⁸

O sociální pedagogice lze také říci, že se jedná o pedagogiku socializace, je to celoživotní vrůstání do společnosti. Cílem sociální pedagogiky je „kvalitní život“, ve studiích předních světových univerzit je zmíněno, že předmětem sociální pedagogiky je „**harmonizace sociálních systémů**“. K dosažení těchto cílů se využívá systematického pedagogického působení v oblasti životních dovedností. Socializační funkci plní nejen škola, ale primárně především rodina, dále vrstevnická skupina a společnost jako celek prostřednictvím sociálních norem i sociální kontroly.

Autor J. Průcha charakterizuje sociální pedagogiku jako vědeckou disciplínu, zabývající se o široký okruh problémů spojených s výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Mezi tyto problémy patří zejména poruchy

³⁷Galla, K. Úvod do sociologie výchovy. Praha SPN, 1967. str. 47

³⁸Laca, S. Sociální pedagogika IMS, 2011 str. 27

rodiny a rodičovství, náhradní rodinná výchova, delikvence a agresivita mládeže, drogová závislost, resocializace, reedukace a další. Sociální pedagogika má tedy neobyčejně významnou úlohu v současné společnosti v důsledku narůstající sociální patologie a kriminality mládeže.³⁹

Podle slovníku sociální práce je také sociální pedagogika odbornou disciplínou, která se věnuje „rozpoznáním sociálních činitelů ohrožující vývoj člověka a uplatňováním předem promyšlených postupů, které vyvažují jejich nepříznivé působení.“⁴⁰

*Sociální pedagogika v pojetí J. Schillinga chápe výchovu jako pomoc všem věkovým kategoriím v různých životních situacích (včetně využívání volného času). I on řeší problémy sociální pedagogiky v propojení se sociální prací a ukazuje, že obor má pedagogické aspekty. Vychází z toho, že hranice mezi sociálními a vzdělávacími institucemi se stírají – objektem sociální práce již nejsou jen okrajové a problémové skupiny obyvatel, ale celá populace a sociální práce se v postupech a metodách pedagogizuje.*⁴¹

K. Mollenhauer říká, že sociální pedagogika pojmově označuje skupinu nových pedagogických opatření a institucí, které vznikly jako odpověď na typické problémy moderní společnosti. Úkolem sociální pedagogiky je vytvoření rovnováhy mezi požadavky a motivy jedince a strukturou nároků daných společností.⁴²

Výsledkem rozvoje učebního předmětu bylo naplnit obsah vědní disciplíny sociální pedagogika. Zdrojem se staly zejména překlady zahraničních teorií, vlastní empirické zjištění a vedení diplomových prací. Z obsahu, který se v tom období vytvářel osobitě na každé fakultě a podle výměnných diskuzí v odborných časopisech, jsme zobecnili koncem 90. let 20. století na následující směry sociální pedagogiky:

³⁹ Průcha, J. Walterová, E. Mareš, J. Pedagogický slovník, Praha, Portál 2001 str. 203-204

⁴⁰ Matoušek, O. Slovník sociální práce. Praha: Portál, 203

⁴¹ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Portál 2008, str. 41

⁴² Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Portál 2008, str. 41

1. **Objasňuje vztahy výchovy a prostředí** – zastánci prvního přístupu (R. Wroczynski, O. Baláž, M. Přadka) dávají sociální pedagogiku do souvislostí s pedagogikou prostředí. Zaměřují se především na zkoumání přirozeného prostředí výchovy, jako je rodina, odhalují podstatu lokálního prostředí, všímají si také role vrstevnických skupin.⁴³
 2. **Zabývá se výchovou a právními nároky na výchovu** - (J. Lukas a němečtí sociální pedagogové J. L. Mees, I. Jacobi-Schmitz, E. G. Skiba) zdůrazňují důležitost výchovy pro budoucnost dětí. Uvedení autoři se zabývají otázkou, zda ve výchově „nechat růst“ nebo „vést“, přičemž se přiklání k názoru, že pokud má být výsledkem dosažení určitého cíle, je třeba do výchovy cílevědomě a záměrně zasahovat.⁴⁴
 3. **Chápe výchovu jako pomoc všem věkovým kategoriím** – J. Schiling, zastánce třetího směru, chápe sociální pedagogiku jako pomoc všem věkovým kategoriím při výchově, vzdělání a celoživotnímu učení. Sociální pedagogika je nově pojmenovaná jako pozitivní pedagogika, ve které jde o „vývoj, prohloubení a zlepšení toho, co je známé a přitom korigování toho ostatního“⁴⁵
 4. **Sociální pedagogika pojednává o tom, jak optimalizovat a usměrňovat životní situace a procesy, a to s akcentem na vnitřní potenciál jedince a jeho individualitu. Centrálním tématem, které prolíná celým obsahem oboru, je rozvoj sociální kreativity, aktivizace sil každého vychovávaného. Současně k základnímu obsahu patří rozvíjení životního způsobu, tj. jeho kultivace a optimalizace s ohledem na individuální předpoklady jedince a minimalizaci rozporů mezi ním a společenskými podmínkami.**⁴⁶
- Při hledání perspektiv dalšího společenského vývoje je všeobecně kladen velký důraz na vzdělání a výchovu. V posledních letech je těmto disciplínám přisuzován velký význam. V centru pozornosti nového humanismu je celistvá osobnost, její možnosti, její hodnoty a rozvoj.⁴⁷

⁴³ Přadka, M. Knotová, D. Faltýsková, J. Kapitoly ze sociální pedagogiky. MU, Brno, 1998

⁴⁴ Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012 str. 62

⁴⁵ Z. Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc, Stimul, 2005 str. 35-36

⁴⁶ Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008, str. 45

⁴⁷ Střelec, S., Studie z teorie a metodiky výchovy II, Brno PdF MU, 2008 str. 10

3.2 Současné vymezování předmětu sociální pedagogiky

Sociální pedagogika se zabývá celou řadou situací a událostí. Její obsahové jádro velmi výstižně charakterizuje docentka **V. Poláčková**, když vybírá následující oblasti zájmu sociální pedagogiky:

- zkoumá propojenost bio-psycho-sociálních jevů ovlivňujících sociální integraci jedince
- snaží se zařazovat do výchovného procesu zvládnání životních situací jedincem a rozvíjení kvality jeho života
- zaměřuje se na každodennost života jedince a vede ho ke spoléhání se na sebe samého, na hledání vlastních cest
- zdůrazňuje proces sebe-rozvoje a sebepoznání a rozvíjí proces svépomoci
- snaží se přizpůsobit na jedince při respektování jeho potřeb a zájmů vést ho zároveň k pochopení povinností a práv i k tvořivé akceptaci dané společenské reality, vytváří předpoklady k úspěšnému reagování na vnitřní i vnější konflikty, k efektivnějšímu řešení vlastních problémů.⁴⁸

Konkrétní oblasti problémů, kterými by se měla zabývat sociální pedagogika, uvádí také **J. Průcha**. Zdůrazňuje, že se v podmínkách přeměny české společnosti v devadesátých letech 20. století otevřely následující momenty:

- narůstající problémy rodiny a rodičovství
- měnící se nároky na náhradní rodinnou výchovu a ústavní výchovu dětí a mládeže
- nutnost rozvoje modelů vzdělávání dětí uprchlíků a emigrantů
- řešení situací, které souvisejí s týráním, zneužíváním a zanedbáváním dětí
- reagování na ohrožení dětí a mládeže drogami aj. a sociokulturní deprivací
- důraz na pozitivní ovlivňování sociálního klimatu školy
- narůstající výskyt psychosociálních deviací ve školním prostředí
- reagování na nárůst delikvence a agrese mládeže
- eliminace vlivu kriminogenních skupin a subkultur mládeže

⁴⁸ Procházka, M. Sociální pedagogika, Grada Publishing, 2012 str. 68 In.Řezníček, M. Poláčková, V. Sociální pedagogika I, České Budějovice 2004, str.3

- řešení dětské prostituce a pornografie
- otázky dodržování práv dítěte
- problematika resocializace trestaných osob, korektivní převýchova a postupy⁴⁹

Nejnovější analýzy fungování moderní společnosti naznačují, že se navíc objevují zcela nová sociální rizika, která výrazně zasáhnou sociální realitu. Ukazuje se například, že hrozba chudoby není spojena jen se ztrátou zaměstnání. Stále častěji se setkáváme se situacemi, kdy i jedinec, jež vydělává, není schopen vymanit se ze sociální nejistoty a mzda mu sotva umožňuje hradit základní náklady na bydlení. Novým rizikem je také situace člověka, který po celoživotní práci a bez ohledu na poctivé odvádění náležitých pojištění se ocitne na prahu starobního důchodu pod hranicí existenčního minima. Dalším rizikem je nejistota v oblasti investic do vlastního vzdělání, kdy hrozba vykonávání neplnohodnotné práce či riziko nezaměstnanosti postihuje stále častěji i vysoce kvalifikované jedince.⁵⁰

V mnohých publikacích týkající se sociální pedagogiky je nový směr a tím je pomoc při vytváření životního způsobu jednotlivce, který má dopad na usnadnění procesu socializace.

3.3 Možnosti studia sociální pedagogiky v České republice

Sociální pedagogiku je možné studovat na mnoha místech v České republice. Sociální pedagogika jako samostatný studijní obor se v současné době studuje na sedmi vysokých školách. V následujícím textu jsou uvedeny informace, v jakém studijním programu a v jakém studijním oboru se sociální pedagogika u nás vyučuje. Obor je nabízen ve formě prezenčního studia i ve formě kombinovaného studia. Je koncipován na principu bakalářského studia tříletého a navazujícího magisterského studia dvouletého.

⁴⁹PROCHÁZKA, M. , Sociální pedagogika, Praha: Grada Publishing, 2012 str. 69 In Průcha J.J. Psychologie a pedagogika, Portál, 2000, str. 90

⁵⁰ Keller, J. Tři sociální světy. Sociální struktura postindustriální společnosti. Praha: Slon, 2010 str. 146-155

Masarykova Univerzita Brno

Na Masarykově univerzitě je tento obor nabízen na dvou fakultách. Je to filozofická fakulta a pedagogická fakulta. Na **fakultě filozofické** je nabízen bakalářský i magisterský typ studia ve studijním programu Pedagogika, studijní obor **Sociální pedagogika a poradenství**. Studenti na filozofické fakultě jsou více vybaveni po stránce teoretické. Probíhá zde prezenční i kombinovaná forma studia. Principem bakalářského studijního oboru je princip celoživotního učení (kompetence pracovat s informacemi, kompetence profesního růstu, kompetence jazykové). Studijní plán obsahuje řadu kurzů a volitelných disciplín, které umožňují individuální výběr, např. multikulturní výchovu, pedagogiku rodiny, pedagogiku volného času, krizové poradenství. Pro absolventy bakalářského studia sociální pedagogiky, andragogiky a speciální pedagogiky je připraven navazující magisterský studijní program. Za základ magisterského studijního programu jsou považovány poradenské a humanitně orientované disciplíny. Důležité místo zaujímají také metodologické průpravy v sociálních vědách, průprava v sociální a pedagogické komunikaci.⁵¹

Na **pedagogické fakultě** se nabízí bakalářský typ studia ve studijním programu Pedagogika, studijní obor **Sociální pedagogika a volný čas**. Taktéž na pedagogické fakultě navazuje na tento bakalářský obor dvouleté magisterské studium. Na rozdíl od filozofické fakulty jsou studenti na pedagogické fakultě více směřováni praktickým směrem.

U zájemců o studium v tomto oboru se předpokládá zájem a osobnostní předpoklady pro práci s lidmi v sociální sféře a ve volném čase. Studenti si osvojují dovednosti a vědomosti, které se týkají dětí, mládeže a dospělých. Vědomosti a dovednosti jsou rozděleny do následujících kategorií – teoretický, společensko-vědní základ, aplikovaný základ, osobnostní výcvik.⁵²

⁵¹ <http://www.muni.cz/phil/study/fields/http://www.pdf.osu.cz/>

⁵² <http://www.muni.cz/ped/study/fields/4626>

Jihočeská Univerzita

Studijní obor **Sociální pedagogika** se nabízí na **Katedře pedagogiky a psychologie**. Profesní bakalářský studijní program poskytuje vysokoškolské vzdělání pro pracovníky z různých oblastí veřejné správy (státní správy i samosprávy), poskytuje ale také přípravu pracovníkům z různých institucí, které se zabývají sociální prací, prevencí a bezpečnostními otázkami (nadace, neziskové organizace, soukromé bezpečnostní služby, vzdělávací instituce).

Cílem studijního programu je rozvinout potřebné profesní kompetence v kontextu se záměry reformy veřejné správy, a to především ve směru posílení profesionality v oblasti sociální, výchovné a preventivní práce. Další součástí je vytváření základu pro rozvoj komunikačních, organizačních a řídicích dovedností, podpůrná je snaha budovat proklientsky orientované pojetí práce a posilovat takové pojetí profese, jejíž součástí je pomáhající a poradenská činnost.⁵³

Univerzita Karlova Praha

Univerzita Karlova v Praze nabízí tento obor na **Husitsko-teologické fakultě** ve studijním programu Specializace v pedagogice. Jedná se o tříletý bakalářský studijní program, který je realizován ve spolupráci s Vyšší odbornou školou pedagogickou a sociální v Praze na Evropské ulici.

Po absolvování oboru by měl být absolvent vybaven potřebnými znalostmi a dovednostmi, které uplatní při práci s nejrůznějšími skupinami lidí, které jsou pro vykonávání práce sociálního pedagoga nezbytné (např. sociální dovednosti – komunikace za nejrůznějších okolností, metody sociální práce, dále dovednosti organizační, diagnostické a metodické). Studijní program na této fakultě poskytne studentům znalosti nutné k porozumění této problematice, např. znalost funkce a způsobu práce existujících institucí, znalost organizačních principů, znalosti z práva a znalost existujících právních norem a zákonů relevantních pro sociálně pedagogickou práci.⁵⁴

⁵³ http://www.pf.jcu.cz/education/applicants/p_sop.php

⁵⁴ <http://www.htf.cuni.cz/HTF-92.html#9>

Ostravská Univerzita Ostrava

Sociální pedagogika na Ostravské univerzitě Ostrava je vyučována na Pedagogické fakultě na **Katedře sociální pedagogiky** na bakalářském i magisterském stupni studia. Na této univerzitě se tento studijní obor objevil jako první v České republice v akademickém roce 1994/1995. Obor je nabízen v prezenční i kombinované formě studia. Těžiště dovedností a znalostí absolventa pedagogického neučitelského oboru spočívá především v osobnostních a profesních kompetencích.

Studijní obor si klade za cíl připravit absolventy pro reedukační a resocializační činnosti s rizikovými skupinami dospělých. Absolventi oboru jsou připravováni pro výkon práce v edukační sféře (hlavně však výchovné oblasti v užším slova smyslu), ve škole, ve volnočasových aktivitách a v preventivní oblasti. Nacházejí uplatnění v rezortu policie, sociálních odborů magistrátů a městských úradů.

Na elementární úrovni (tj. v omezeném rozsahu) jsou připraveni také pro realizaci jednoduchých průzkumů či výzkumů. Výzkumné kompetence jsou přitom zaměřeny do oblasti výchovy, příp. výzkumů ve sféře pojaté sociálně. Studium tvoří tři okruhy: právní obory (základy právní teorie, právní základy výkonu policejní služby, trestní právo), společenskovědní základ (pedagogika, andragogika, sociologie, psychologie, filozofie) a speciální předměty (kriminologie, penologie, péče o společensky nepřizpůsobivé osoby).⁵⁵

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně Ústí nad Labem

Ústecká univerzita Jana Evangelisty Purkyně nabízí studijní obor Sociální pedagogika na **Pedagogické fakultě** ve studijním programu Specializace v pedagogice. Obor je realizován v bakalářském stupni studia ve formě prezenční. Obor je koncipován tak, aby absolventi během studia získali znalosti jak v teoretické, tak i v praktické rovině

⁵⁵ <http://pdf.osu.cz/pes/index.php?kategorie=35276&id=6085>

a rozvinuli sociální kompetence nezbytné pro výchovně vzdělávací či psychosociálně terapeutickou činnost se znevýhodněnými skupinami obyvatelstva.⁵⁶

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Institut mezioborových studií Brno

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně realizuje tento studijní program na **Fakultě humanitních studií**. Probíhá na bakalářském a magisterském stupni studia je nabízen v kombinované i prezenční formě. V kombinované formě probíhá výuka ve Zlíně i na IMS Brně na základě společné akreditace. Studijní obor lze studovat ve dvou studijních profílech.

- Se zaměřením na oblast resortů ministerstva vnitra, ministerstva spravedlnosti a oblast státní správy a samosprávy (studium probíhá na IMS v Brně). Profilované studium je zaměřeno k výkonu řídicích a poradenských funkcí v resortech státní správy, v systémech personalistiky a vzdělávání podnikatelských i neziskových institucí. Profilujícími disciplínami studia jsou právo, sociologie, psychologie, pedagogika a filozofie..
- Se zaměřením na oblast resortu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a resortu sociálních věcí (studium je realizováno na UTB ve Zlíně). Studium je zaměřené na pomáhající profese, orientované k výkonu odborných profesí v institucích sociální prevence, péče a pomoci.

Zaměření studia je na pedagogicko-psychologické disciplíny s cílem vychovat vysokoškolského odborníka pro výkon funkcí v resortu státní správy. Předměty studijního oboru mají mezioborový charakter a jsou strukturovány tak, aby postihovaly základní problémy, s nimiž se sociální pedagog setkává ve společnosti.

Cílem magisterského studia je rozšíření a prohloubení teoretických poznatků studentů, které jsou založeny na soudobém stavu vědeckého poznání v sociální pedagogice a na zvládnutí dovedností je aplikovat v tvůrčích a řídicích činnostech. Studium je koncipováno dostatečně komplexně s ohledem na uplatnění na trhu práce. Obsah studia vychází z širšího pojetí sociální pedagogiky pro pomáhající profese. Absolventi jsou po ukončení studia

⁵⁶http://www.pf.ujep.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=706:socpedkpg&Itemid=631

schoptni řídit chod školské či sociální organizace, vytvářet výchovně vzdělávací a sociální projekty a provádět relevantní sociální a pedagogický výzkum.⁵⁷

Univerzita Hradec Králové

Hradecká Univerzita je jedinou univerzitou u nás, která nabízí bakalářský studijní obor Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii. Studium probíhá na **Pedagogické fakultě**. Obor je realizován v prezenční i kombinované formě studia. Absolventi bakalářského studia se mohou uplatnit na pozicích vychovatel, pedagog volného času nebo sociální pracovník ve státním a soukromém sektoru.

Magisterský studijní program probíhá v prezenční i kombinované formě studia, studijní obor – sociální pedagogika. Absolvent má znalosti a vědomosti z oblasti sociální pedagogiky, sociologie, sociální politiky práva, řízení lidských zdrojů, demografie, managementu a statistických metod. Studium jsou také získávány kvalifikační předpoklady pro výkon vedoucích a řídicích funkcí v sociální oblasti.⁵⁸

Shrnutí

Příprava sociálního pedagoga by ovšem měla být pojatá jako celoživotní proces, tedy neustálé prohlubování znalostí s možností zvyšování své kvalifikace, nebo například získávání dalších specializací. Důležité jsou také inovace znalostí, které se v průběhu společenského vývoje stále mění, zdokonalují a prohlubují.

V tabulce, která následuje, jsou uvedeny výše jmenované vysoké školy v České republice, na kterých se v současné době vyučuje studijní obor sociální pedagogika jako samostatný obor vysokoškolského studia. Jsou v ní uvedeny fakulty, typy studia, studijní programy, studijní obory, délka a forma studia. Prezenční je značena (P) a kombinovaná forma (K).

⁵⁷ <http://www.utb.cz/fhs/chci-studovat/studijni-plany-1>

⁵⁸ <http://www.uhk.cz/cs-cz/fakulty-a-pracoviste/pedagogicka-fakulta/katedry-a-ustavy/katedra-socialni-pedagogiky/zakladni-informace/Stranky/default.aspx>

Vysoká škola	Fakulta	Typ studia	Studijní program	Studijní obor	Standardní doba studia	Forma studia
MASARYKOVA UNIVERZITA BRNO	Filozofická	bakalářský	Pedagogika	Sociální pedagogika a poradenství	3 roky	P
		navazující magisterský	Pedagogika	Sociální pedagogika a poradenství	2 roky	P
	Pedagogická	bakalářský	Pedagogika	Sociální pedagogika a volný čas	3 roky	P
		navazující magisterský	Pedagogika	Sociální pedagogika a volný čas	2 roky	P
		bakalářský	Pedagogika	Sociální pedagogika	3 roky	K
		navazující magisterský	Pedagogika	Sociální pedagogika	2 roky	K
JIHOČESKÁ UNIVERZITA ČESKÉ BUDĚJOVICE	Pedagogická	bakalářský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika	3 roky	K
UNIVERZITA KARLOVA PRAHA	Husitská teologická	bakalářský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika	3 roky	P

Vysoká škola	Fakulta	Typ studia	Studijní program	Studijní obor	Standardní doba studia	Forma studia
OSTRAVSKÁ UNIVERZITA OSTRAVA	Pedagogická	bakalářský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika prevence a resocializace	3 roky	P+K
		magisterský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika prevence a resocializace	2 roky	P+K
UNIVERZITA JANA EVANGELISTY PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM	Pedagogická	bakalářský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika	3 roky	P
UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO	Humanitních studií	bakalářský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika	3 roky	P+K
		navazující magisterský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika	2 roky	P+K
UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ	Pedagogická	bakalářský	Vychovatelství	Sociální pedagogika se zaměřením na etopedii	3 roky	P+K
		navazující magisterský	Specializace v pedagogice	Sociální pedagogika	2 roky	P+K

Tabulka č. 1 Přehled vysokých škol – možnosti studia sociální pedagogiky

Zdroj: vlastní

4. Charakteristika profese sociálního pedagoga

Model profese „sociální pedagog“ není jednoznačný a jednoduchý. Pole působnosti sociálního pedagoga jsou mnohem početnější a nevykazují často stejnou časovou konstantu jako škola. Také nemá žádné standardizované předlohy, jako jsou třeba osnovy a učební plány. Jeho práce je blízká profesi učitele, psychoterapeuta, ale v žádném případě ji nenahrazuje. Jednou z hlavních náplní je přesvědčování člověka o jeho osobní zodpovědnosti za vlastní život. Ve formě praktických činností se řadí sociální pedagogika mezi pomáhající profese.

Hlavní funkce sociálního pedagoga lze charakterizovat dvěma oblastmi:

- **integrační** – zabývající se osobami, které potřebují odbornou pomoc a podporu
- **rozvojová** – zajišťuje žádoucí rozvoj osobnosti ve směru správného životního stylu, užitečného a hodnotného naplnění volného času, což v sobě zahrnuje moment prevence⁵⁹

Sociální pedagog se mnohem častěji zaměřuje na funkcionální (nepřímé) edukační působení. Jednou z metod, která je mnohdy spíše nepřímá, je metoda příkladu. Ta nabízí prostor pro ovlivňování chování cílové skupiny žádoucím směrem.⁶⁰

Všechny odborné publikace od autorů zabývajících se sociální pedagogikou spatřují funkci sociálního pedagoga v poradenské, praktické, sociálně výchovné, vzdělávací a preventivní činnosti. Autoři spojují působení sociálního pedagoga s různými činnostmi a problematikami: s činnostmi se sociálně narušenými dětmi a mládeží, syndromem CAN, prevencí drogových závislostí, s pomocí dětem z dětských domovů při osamostatňování se, s integrací osob se zdravotním postižením.

Sociální pedagog je odborník, který má teoretickou a praktickou přípravu ve vysokoškolském studiu oboru pedagogika, filozofie, psychologie a sociologie. Absolvent studijního oboru sociální pedagogika je zaměřen na sociálně výchovnou činnost. Je to odborník, jehož činnost spočívá v pomoci a podpoře dětem, mládeži, dospělým, rodičům

⁵⁹ Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk – prostředí a výchova, Brno Paido 2001 str. 34

⁶⁰ Vacek, P. Rozvoj morálního vědomí žáků. Praha: Portál, 2008 str. 89-90 ISBN 978-80-7367-386-4

a jejich podpoře v situacích vyrovnávání deficitu socializace a hledání možnosti zlepšení kvality života prostřednictvím výchovy, prevence a vzdělání.⁶¹

„Skladba činností sociálního pedagoga je velmi pestrá, široká, tvořivá, relativně stále nová a neopakovatelná. Strídají se činnosti vyžadující plnou aktivitu až po situace, kdy jde pouze o přítomnost a podporu. Jsou značné difference v proporcionalitě přímé a nepřímé výchovné práce. Za dominantní lze pokládat činnost klientského charakteru. Intervenční interakce s psychosociálním světem vychovávaného, usnadňující změnu ve smyslu jeho individuálního rozvoje, zvládání náročných situací a sociální kompetence.“⁶²

Přístup sociálního pedagoga se většinou pohybuje ve třech různých rovinách. První rovinu nazýváme **makrosociální** prostředí tj. sociální práce, která zahrnuje společnost jako celek. Druhá rovina pracovního zapojení se nazývá jako **mezosociální** prostředí. Patří do ní součinnost s agenturami, malými skupinami a organizace, praktická politika uvnitř sociální agentury práce nebo vyvíjející programy pro ostatní. Poslední rovinu můžeme označit jako **mikrosociální** prostředí, do kterého spadají služby pro jednotlivce a rodiny. Všeobecně můžeme konstatovat, že sociální pracovníci, kteří vykonávají svou činnost v klinické nebo přímé praxi pracují na mikro-úrovni. Ti, kteří slouží v komunitní praxi, se profesně pohybují v mezo nebo makro-úrovni sociální práce.⁶³

Považuji ještě za důležité zmínit myšlenku L. Gulové, ke které se také přikláním *„Profese sociálního pedagoga je profesí budoucnosti. Vzhledem k nárůstu globálních problémů a sociálních patologií bude společnost nového století nucena věnovat stále větší pozornost disciplínám, které humanizují prostředí člověka, zejména prostředí sociálně znevýhodněných skupin i jednotlivců, kterých přibývá v kontextu naší společnosti, ale i celého světa.“⁶⁴*

⁶¹ Bakošová,Z, Sociální pedagogika jako životná pomoc, Stimul 2005. str. 180

⁶² Kraus. B., Poláčková, V. et al. Člověk – prostředí a výchova, Brno, Paido 2001str.35

⁶³ Vážanský.M., Světla a stíny profese sociálního pedagoga. Sborník z mezinárodní konference Soc.pedag ve Střední Evropě 2010 str. 77

⁶⁴ Gulová, L. Postavení multikulturní výchovy v systému sociální pedagogiky. Disertační práce. Brno:MU 2006 str. 13

4.1. Osobnost sociálního pedagoga

Jedním z výrazných zdrojů autority každého sociálního pedagoga je jeho osobnost, v níž nachází přirozené lidské zdroje jako je důvěra a respekt. Jedině tak může být v kontaktu s druhými lidmi úspěšný.

Právě neformální nebo přirozená autorita staví sociálního pedagoga před klienty do role respektovaného odborníka „odborníka na cesty k efektivnímu řešení složitých výchovných situací“, někoho, kdo umí poradit s problémy, dovede se rozhodovat a zachovávat respektující a individuální vztah k jednotlivým klientům.⁶⁵

Obrovskou roli hraje také osobní zodpovědnost. Je všeobecně známé, že pedagogové vyznačující se vysokou mírou osobní zodpovědnosti jsou velmi úspěšní ve své profesi. Velmi důležitá je i tvořivost, schopnost řešení problémů, kritické myšlení a schopnost týmové spolupráce.

Od odborníka pracujícího v pomáhajících profesích se očekává především empatie, porozumění, upřímnost, vřelost, sebeodhalování, flexibilita, schopnost usměrňovat a zvládat úzkost, zájem, pozornost, zvědavost a otevřenost.

Sociální pedagog potřebuje:

- **sociální citění** – aby rozumem hledal, ale srdcem pochopil
- **sebekázeň** – aby umožnil klientovi realizovat jeho vlastní životní cestu
- **optimismus** – aby mohl přinášet lidem naději na změnu
- **odvahu** – aby se nedal zastrašit nesnázemi lidských osudů
- **kreativitu** – aby nespoléhal na osvědčený univerzální recept na dobrý život, ale hledal vždy znovu v zájmu klienta – nové cesty, nové způsoby a nové pohledy
- **trpělivost** – aby si vždy znovu uvědomoval, že žijeme stále „napoprvé“, život je souvislá řada pokusů a omylů, úspěchů i pádů
- **smysl pro realitu** – aby si uvědomil vlastní limity, ale i skutečné potřeby a možnosti svých klientů
- **profesionalitu** – aby mohl mít potřebný odstup a znal svoji pracovní roli a cíl své práce

⁶⁵ Helus, Z. Sociální psych. pro pedagogy. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007 str. 219

- **radost** – protože je nejsilnějším motorem i odměnou dobrého života
- **politické myšlení** – aby se chtěl a uměl zabývat potřebami společnosti jako celku i jednotlivce⁶⁶

Na závěr musím ještě zmínit pojetí osobnosti B. Krause, které je také velmi výstižné. Sociální pedagog musí mít vnímavost pro různé životní situace, celkovou vyrovnanost, emocionální stabilitu a trpělivost. Morální vyspělost a sebekontrola musí být u každého člověka, který pracuje jako pedagog. Potřebná je také kreativita, asertivní jednání, celková aktivita a originalita.⁶⁷

4.2. Kompetence sociálního pedagoga

Obecně můžeme konstatovat, že kompetence představují způsobilost k výkonu konkrétní profese a jistou způsobilost k výkonu určitých aktivit. Kompetence lze také definovat jako soubor profesních dovedností a dispozic, kterými musí být vybaven pracovník, aby byl schopen vykonávat své povolání. Další z obecných definic, která velmi dobře vystihuje kompetence sociálního pedagoga zní: Souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

„Kompetence pracovníka bývají vyjádřeny popisem jeho znalostí, schopností, povahových rysů, postojů, dovedností a zkušeností“⁶⁸

Sociální pedagog je odborníkem, jehož všeobecné kompetence spočívají v pomoci dětem, mládeži, dospělým, rodičům (sociální andragogika, geragogika) a v jejich podpoře v situacích vyrovnávání deficitu socializace a hledání možností zlepšení kvality života prostřednictvím výchovy, prevence, vzdělání a poradenství.⁶⁹

Výstižně jsou základní kompetence sociálního pedagoga uvedeny v publikaci Člověk, prostředí, výchova od autorů B. Krause a V. Poláčkové. *„Jedná se o požadavky, které v sobě zahrnují určitou výbavu vědomostní, jisté spektrum praktických (sociálních)*

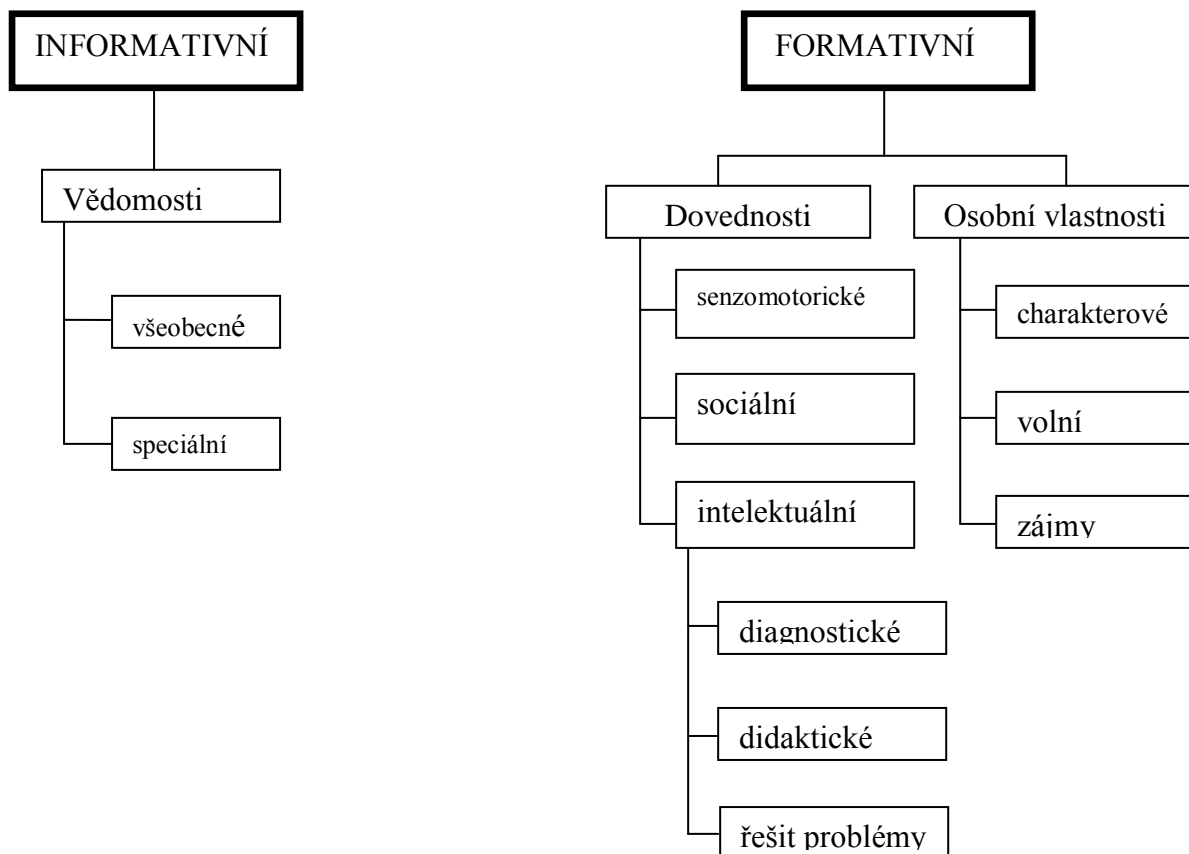
⁶⁶ http://www.socioklima.eu/program/files/prispevek_do_sborniku.pdf

⁶⁷ Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk-prostředí-výchova. K otázce sociálního pedagoga. Brno: Paido, 2001 str. 36

⁶⁸ Palán, Z. Lidské zdroje. Výkladový slovník Praha: Academia 2002. str. 99 ISBN 80-200-0950-7

⁶⁹ Laca, S., Sociální pedagogika. Brno IMS. 2011 str. 157

dovedností, určitou profesionálně etickou identitu. Jistý názorný pohled na model kompetencí sociálního pedagoga přináší následující schéma“.⁷⁰

Tabulka č. 2 Model kompetencí sociálního pedagoga

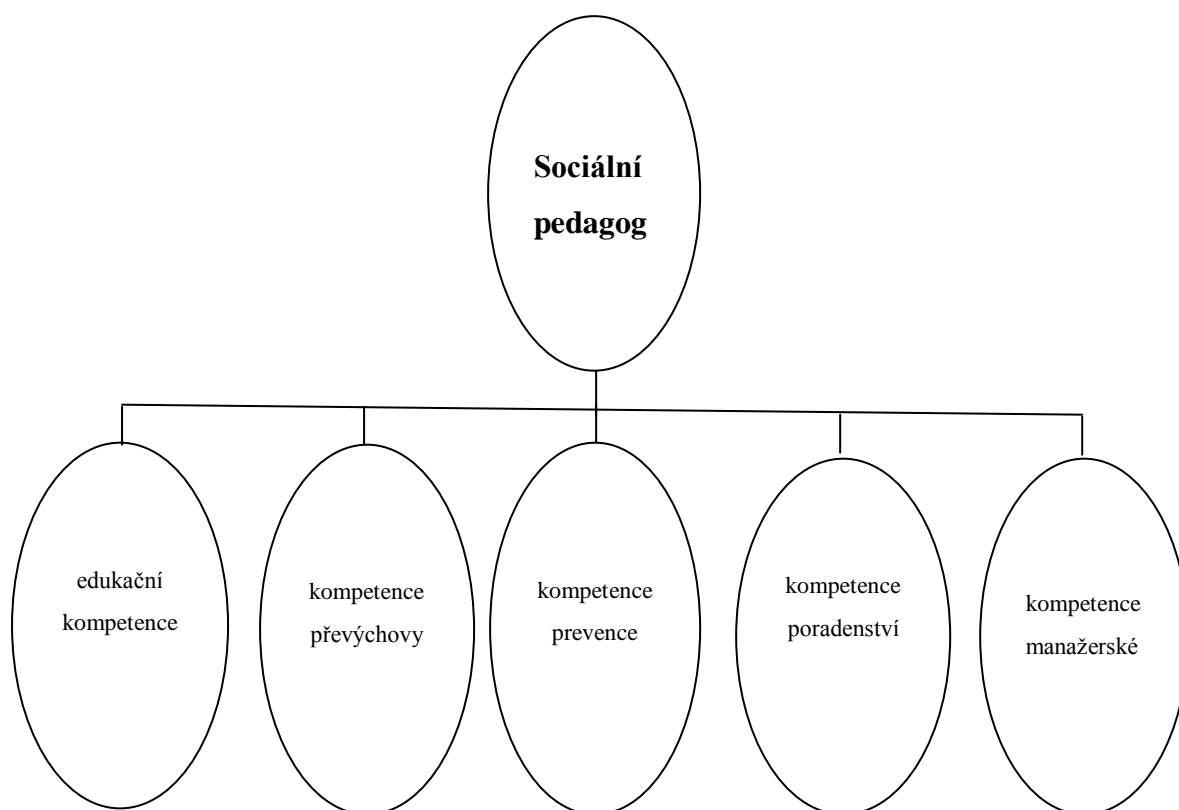
Zdroj: Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk prostředí a výchova. str. 36

Jako rozšiřující a obsahově výstižné vymezení klíčových kompetencí v sociální pedagogice považujeme vymezení Bakošové, která je chápána ve spojení s činnostmi, vědomostmi, schopnostmi a specifickými dovednostmi sociálního pedagoga. Kompetence Bakošová

⁷⁰ Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk prostředí a prostředí. Brno Paido 2001 str.36

chápe v širším pojetí, které v sobě zahrnuje i právní terminologii (pravomoc), což dosud znamenalo odbornou pravomoc podle stupně vzdělání.⁷¹

Bakošová ve svých publikacích přidává ke kompetencím všeobecným, kompetence **specifické** (viz schéma).

Tabulka č. 3 Specifické kompetence sociálního pedagoga

Zdroj: Bakošová, Z., Sociální pedagogika jako životná pomoc., str. 181

- V nejširším záběru musí být sociální pedagog vychovatel a vzdělavatel, proto jsou důležité především **kompetence vychovatelské**. Musí znát zákonitosti výchovného procesu, metody výchovy, charakteristiku prostředí a musí hlavně tyto znalosti

⁷¹ Chudý, Š, Neumeister, P., Jůvová, A., Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění soc. ped. v kontextu pomáhajících profesí. Paido. Brno 2010 str. 32

umět využít ve své práci. Velmi důležité také je, aby byl sám příkladem toho, jak se vyrovnat s překážkami a pomáhat ostatním při sebevýchově.

- **Kompetence reedukační** úzce souvisí s vychovatelskými kompetencemi. Dobrá výbava sociálního pedagoga vychovatelskými kompetencemi, umožní lehce diagnostikovat odklon od normy. Pedagog může včas zahájit intervenci, přičemž by měl využívat především metody podpory a pomoci, které jsou považovány za účinnější, než metody represivní.
- **Kompetence preventivní** zasahují především do oblasti primární a sekundární prevence. Primární prevence se zabývá organizováním různých volnočasových aktivit a pomáhá k optimálnímu rozvoji jedince a sociálních skupin. Cílem smysluplného využití volného času je předejít problémům. V oblasti sekundární prevence pracuje sociální pedagog také s jedinci, u nichž došlo k určitému narušení jejich vývoje. Sekundární prevence si klade za cíl, obnovení žádoucího společenského chování.
- Mezi hlavní patří **kompetence poradenské**. Sociální pedagog může v oblasti školy plnit funkci poradenskou ve vztahu k dětem a mládeži (např. pomoc v případě rodinných problémů, pomoc při začleňování do kolektivu, řešení šikany, záškoláctví apod.), ale také ve vztahu k učitelům (například pomoc začínajícím učitelům) a také ve vztahu k rodičům dětí. Poradenské kompetence může sociální pedagog využívat v jiných resortech.
- Mezi výrazné patří také **manažerské kompetence**. Jsou potřebné k tomu, aby sociální pedagog mohl koordinovat a poskytovat účinnou pomoc těm, kteří ji potřebují měl by přistupovat k problémům interdisciplinárně, měl by umět spolupracovat s jinými odborníky a institucemi.⁷²

4.3 Uplatnění sociálního pedagoga

Když lidé v minulých dobách nemohli utéci pod křídla pomáhajících profesí, nemůžeme tvrdit, že si nepomáhali. Byli zde léčitelé, šamani, rodinní lékaři, učitelé a kněží, kteří měli roli všeobecných autorit. K těmto autoritám se chodilo pro radu prosbu

⁷² Bakošová.Z, Sociální pedagogika jako životná pomoc, Stimul 2005. str. 181 -184

a pomoc. Podkladem pomáhání je nezištná láska k bližnímu. Vzájemná pomoc je jednou z mravních norem západní společnosti. Po dlouhá staletí měla pomoc vliv na zjemňování mezilidských vztahů a byla první prevencí lhostejnosti, sebestřednosti a sobectví. Respekt k pomáhání, který byl pozvolna pěstovaný v našich duších, byl pod vlivem osvícenských idejí obohacen o respekt k sociální kontrole státních institucí. Pomalu začínalo platit „**Ten kdo pomáhá, má také odpovídající míru moci.**“⁷³

O potřebnosti sociálního pedagoga v dnešní době již nelze pochybovat. Je odborníkem, který disponuje kompetencemi v oblasti výchovy, vzdělávání, poradenství, prevence a intervence.⁷⁴

Vysokoškolské studium se u nás realizuje téměř dvacet let, ale přesto je stále jako-by novou záležitostí. V naší republice se totiž ocitl v paradoxní situaci: můžeme studovat tento akreditovaný směr s titulem sociální pedagog s různými profilacemi, ale bez oficiální možnosti profesního statusu tohoto oboru. V mnoha státech Evropské unie již sociální pedagog má svůj status.⁷⁵ I když existují oblasti, ve kterých se může tento pracovník skutečně uplatnit, v nomenklatuře profesí sociální pedagog chybí.

Při schvalování Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících se nepodařilo prosadit profesi sociálního pedagoga, v zákoně se objevilo jen „absolventi studia sociální pedagogiky v České republice mohou mj. vykonávat profesi vychovatele, pedagoga volného času nebo asistenta pedagoga“. Přesto absolventi nacházejí uplatnění i v oblasti veřejné správy, v sociálních službách, ale také v soukromém sektoru.

Tento fakt o možnosti uplatnění v soukromém sektoru mohu potvrdit. I když po celou dobu studia jsem nezaznamenala ani jednu zmínku o možnosti provozování soukromé praxe sociálního pedagoga, při sběru materiálů k této bakalářské práci jsem na internetu narazila na příspěvek Mgr. Mileny Mikulové (absolventka oboru sociální pedagogiky), která jako OSVČ provozuje Sociálně pedagogické poradenství a služby od roku 2006. Uvádí své současné aktivity jako jsou například preventivní a intervenční programy ve školách,

⁷³ Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk výchova a prostředí. Brno Paido 2001 str. 175-176

⁷⁴ Kamarášová, L. Profesionální kompetence sociálního pedagoga v prevenci sociálně-patologických javů. v kontextu pomáhajících profesí. Paido. Brno 2010 str.32 - 33

⁷⁵ Soják, P., Sociální pedagog-jeho místo a možnosti uplatnění ve stávajícím systému školství v ČR, Sborník příspěvků z konference IMS: Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy. Str. 535-536

sociálně edukační programy, terénní výchovné poradenství, sociálně aktivizační služby pro rodiny a s dětmi, lektorská, konzultační a metodická činnost, individuální poradenství, publikační osvětová činnost a v neposlední řadě různé sociální projekty.⁷⁶

Z názvu profese sociálního pedagoga můžeme předpokládat, že možnosti jeho uplatnění se nabízí zejména v sociální sféře a v oblasti výchovy. Ovšem takto vymezené pole působnosti by bylo jen zobecňujícím závěrem. Tato profese nabízí možnost uplatnění v oblasti volnočasové pedagogiky, prevence sociálně-patologických jevů, speciální pedagogiky, geronto-pedagogiky a multikulturní výchovy. Sociální pedagog je připraven pracovat s různými cílovými skupinami (handicapovanými, s dětmi a mládeží ale i s dospělými).

Profese sociálního pedagoga patří k pomáhajícím profesím. Všechny pomáhající profese představují široký okruh oborů, které se vyznačují bezprostřední prací s lidmi a to v oblasti sociální, výchovně vzdělávací nebo zdravotní. Jeden z hlavních rysů pomáhající profese je, že jsou spíše službou a posláním, nikoli rutinní prací. Tato profese zahrnuje oblast odborné práce s lidmi, která je založená a interpersonálním vztahu. Cílem je pomoci skupině nebo jednotlivci při řešení jakýchkoli problémových situací.⁷⁷

V dostupné literatuře, která se zabývá sociálně pedagogickými tématy, se můžeme setkat s poměrně jasnou strukturou možných pozic a uplatnění profese sociálního pedagoga na trhu práce.⁷⁸

Resort školství, mládeže a tělovýchovy:

- v oblasti školství: školní družiny, školní kluby, domovy mládeže
- v oblasti volného času: domy dětí a mládeže, střediska volného času
- v oblasti náhradní rodinné péče a ochranné výchovy: dětské domovy, diagnostické ústavy

⁷⁶ www.vztahove-poradentvi.cz

⁷⁷ Emmerová, I. : Sociální pedagog jako pomáhající profesie, současný stav a perspektivy. In. Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy. Sborník příspěvků z mezinárodní konference. Brno:IMS, 2009. S. 173-179

⁷⁸ Kraus,B., Poláčková, V. :Člověk- prostředí-výchova. Brno Paido. str. 39-40

- v oblasti poradenství: instituce výchovného poradenství, například pedagogicko-psychologické poradny, výchovné poradenství ve škole
- v oblasti prevence: systémy preventivně výchovné péče, například krizová centra, střediska výchovné péče

Resort zdravotnictví:

- v oblasti rehabilitace a rekonvalescence, například zotavovny i léčebny
- v oblasti drogové prevence to jsou kontaktní centra, protidrogová centra

Resort sociálních věcí:

- v oblasti dohledu nad problémovými skupinami, jako například sociální kurátoři pro mládež
- v oblasti práce s nezaměstnanými
- v oblasti o handicapované v ústavech sociální péče, ústavech pro mentálně a tělesně postižené, při sociální asistenci
- v oblasti sociálně-výchovné péče o seniory, zejména v domovech důchodců, pensionech pro seniory, domech s pečovatelskou službou, domovinkách v ústavech sociální péče, ústavech pro tělesně či mentálně postižené, při sociální asistenci

Resort spravedlnosti

- oblast penitenciární a postpenitenciární péče – věznice, nápravná zařízení
- oblast probace a mediace – asistentství v probační a mediační službě

Resort vnitra

- utečeneckých táborech
- azylových domech
- pobytových střediscích správy uprchlických zařízení

Nestátní sféra

- neziskové organizace
- nadace
- občanská sdružení
- humanitární a charitativní organizace

Profesi sociálního pedagoga je proto účelné legitimizovat v souladu s mezinárodními poznatky (zejména Slovensko a Polsko) a českými podmínkami. Ovšem význam dané profese bohužel neodpovídá jejímu ohodnocení.

Přítom výdělek je nutný k tomu, aby člověk vůbec mohl svou práci vykonávat. Pedagog by měl mít takový výdělek, aby ho netížil pocit nouze a stresu, aby se stále nemusel zabývat myšlenkami na existenci své osoby, což mu samozřejmě narušuje optimální podmínky pro jeho práci.⁷⁹

Na závěr si dovolím zmínit všeobecnou definici Bakošové, která v širším smyslu vystihuje velmi dobře uplatnění této profese.

„Sociální pedagog je odborník, který je teoreticky i prakticky připravený ve vysokoškolském – bakalářském i magisterském studiu oboru pedagogika, filozofického, pedagogického či sociálního zaměření (předtím ve specializaci, zaměřené sociální pedagogika) na sociálně výchovnou činnost. Je odborníkem, jehož všeobecné kompetence spočívají v pomoci dětem, mládeži, dospělým, rodičům (sociální andragogika, geragogika) a v jejich podpoře v situacích vyrovnávání deficitu socializace a hledání možností zlepšení kvality života prostřednictvím výchovy, vzdělání, prevence a poradenství.“⁸⁰

5. Shrnutí teoretické části

Při zpracovávání teoretické části této bakalářské práce jsem vycházela především již ze známých skutečností a poznatků týkající se dané problematiky. Jako podklad jsem použila již dříve publikované práce jiných autorů zabývajících se sociální pedagogikou. V práci jsem se také snažila poskytnout přehled o možnostech studia sociální pedagogiky v České republice.

Celkově tedy lze konstatovat, že obor sociální pedagogika a profese sociálního pedagoga, prodělává pod vlivem společenských změn neustálý vývoj. Světem vládne technika a automatizace, ale základní morální normy a hodnoty ustupují do pozadí. A proto je se zvyšujícím se počtem různých sociálních patologií potřeba stále více kompetentních odborníků, kteří zvládnou korigovat tuto nepříznivou situaci.

⁷⁹ Kopřiva, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 2006

⁸⁰ Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životní pomoc. Bratislava: Stimul UK, 2005, s. 180

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6. Uvedení empirické části

Již po absolvování prvního semestru, seznámení se s problematikou sociální pedagogiky, studenty, jejich názory a klimatem ve škole jsem věděla, že moje závěrečná práce se bude zabývat studiem tohoto oboru nebo studenty sociální pedagogiky. Bylo to pro mě nové, silné poznání a samozřejmě střet mnoha názorů různých lidí.

Proto bych se v praktické části této bakalářské práce chtěla zaměřit na názory a postoje studentů, kteří obor sociální pedagogika studují. Studijní obor sociální pedagogika se do podvědomí veřejnosti teprve dostává a zažívá. A kdo jiný, než samotní studenti a absolventi mohou o tomto studijním oboru podat informace, prezentovat názory, předat poznatky, které nabyly během studia. Vzhledem k tomu, že na Institutu mezioborových studií v Brně probíhá kombinovaná forma studia, předpokládáme, že většina studentů již vykonává pracovní činnost, při které se dostává do kontaktu s lidmi. A praxe skýtá obrovské možnosti k praktickému využití vědomostí a poznatků sociální pedagogiky, ale i k vyvrácení mýtů o tomto studijním oboru.

6.1 Vymezení cíle

Před začátkem této práce jsem si ujasnila, čeho chci dosáhnout. V závislosti na zvolené problematice jsem definovala cíle, které bylo v průběhu této práce potřeba naplnit. Jako cíle jsem si stanovila:

- zjištění informací o profilu studenta
- zjistit motivaci ke studiu sociální pedagogiky
- zjistit, zda studenti hodnotí studium jako přínosné pro jejich současné povolání
- zjistit, zda-li je možné po absolvování studia u studentů očekávat úsilí o dosažení vyšší prestiže profese sociálního pedagoga
- zjistit, zda-li studenti hodnotí studium jako přínosné pro jejich osobu
- zjistit, zda-li jsou studenti spokojeni s organizací a kvalitou výuky

Na základě určených cílů výzkumu jsem stanovila následující hypotézy:

Hypotéza č. 1

Ve struktuře studentů je kategorie pracovníků státní správy četnější ve srovnání s jinými profesemi.

Hypotéza č. 2

Pro rozhodnutí ke studiu sociální pedagogiky je významnější motivační faktor získání vysokoškolského vzdělání, než zájem o obor.

Hypotéza č. 3

Nejméně polovina studentů hodnotí studium jako přínos pro jejich povolání.

Hypotéza č. 4.

Studentů, kteří hodnotí studium sociální pedagogiky jako přínos pro jejich osobnostní rozvoj je více, než těch, kteří přínos nepocítují.

Hypotéza č. 5

Studentů, kteří projeví ochotu usilovat o dosažení vyšší prestiže sociálního pedagoga i po absolvování studia je více než těch, kteří budoucí snahu o dosažení vyšší prestiže profese nemanifestují.

Hypotéza č. 6

Více jak polovina studentů je s organizací studia spokojená.

Hypotéza č. 7

Více jak polovina studentů je s kvalitou studia spokojená.

6.2 Realizace výzkumu, použitá metoda

Výzkumné šetření jsem se rozhodla realizovat na Institutu mezioborových studií v Brně, kde v současné době studuje na bakalářském stupni přibližně 700 studentů v kombinované formě studia. Cílovou skupinou respondentů byli tedy studenti IMS. Zvolila jsem variantu kvantitativního výzkumu pomocí dotazníkového šetření. Kvantitativní výzkum obsahuje způsoby a různé techniky sběru dat o sociálních faktorech, které by měly být měřitelné. Šlo o výzkum transverzální, což je příčný, krátkodobý výzkum.

V září 2013 jsem začala pracovat na sestavení dotazníku. Snažila jsem se dotazník sestavit tak, aby pomohl najít odpovědi na otázky, které se týkají vnímání a pojetí studijního oboru. Na radu své vedoucí práce jsem následně upravila několik otázek a o některé otázky jsem dotazník rozšířila. Dotazník začínal stručným úvodem, kde se respondent dozvěděl, jakým tématem se dotazník zabývá. Také jsem na začátek zvolila jednoduché otázky, aby respondenty co nejméně obtěžoval. Týkaly se pohlaví, věku, druhu vzdělání a současného zařazení. Dotazník byl koncipován tak, aby mohly být potvrzeny nebo vyvráceny mnou stanovené hypotézy. Následovalo devět uzavřených otázek a dvě otevřené otázky. Uzavřené otázky měly vnitřní cíl, který byl zaměřen na zjištění konkrétního faktu. První otevřenou otázkou jsem chtěla zjistit, jak studenti profesi sociálního pedagoga vnímají, jak ji chápou. Druhá otevřená otázka sloužila k jejich vlastnímu vyjádření, co hodnotí studenti na studiu pozitivně a jaké mají návrhy na zlepšení a zkvalitnění studia.

Dále jsem provedla pilotáž (tzv. předvýzkum na vybraném vzorku 10 respondentů). Před výzkumem jsem si ověřila, zda-li zvolená metoda a forma mně pomůže dosáhnout vytyčených cílů. Chtěla jsem si ověřit, je-li dotazník jasně a srozumitelně formulován a zda-li zpracováním údajů z dotazníku obdržím potřebná data. Respondenti předvýzkumu byli vybráni z mých nejbližších spolužáků. Po vrácení vyplněných dotazníků jsem trochu zapochybovala, je-li forma odpovědi **ano, spíše ano, spíše ne a ne** zvolená správně. Chtěla jsem ovšem udržet jednoduchost dotazníku, ale přitom zajistit co největší vypovídající schopnost. Rozhodla jsem se tedy tuto formu odpovědi zachovat, protože jsem chtěla předejít odrazení respondentů před zdlouhavým a složitým dotazníkem.

6.3 Výzkumný vzorek

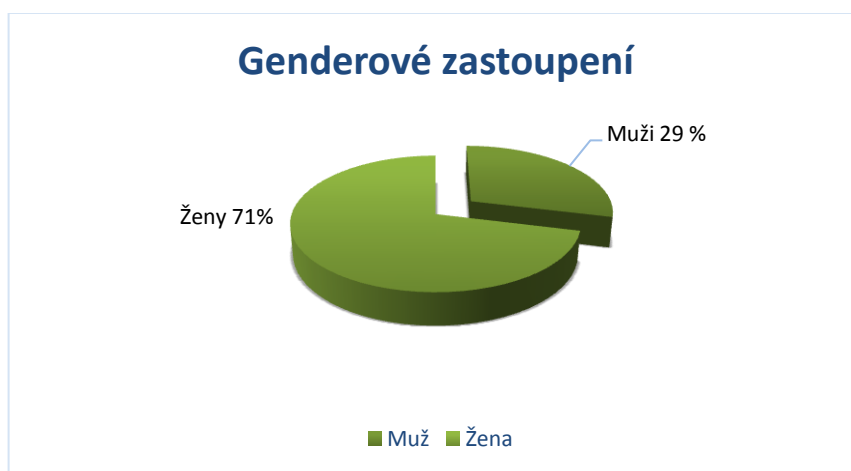
Hlavní výzkum probíhal v říjnu a začátkem listopadu 2013 ve třetím a pátém semestru. U prvních ročníků jsem počkala, až budou mít za sebou první zkuškové období a začátkem února 2014 jsem výzkum realizovala u prvních ročníků. Oslovovala jsem jednotlivé respondenty s prosbou, aby mi vyplněním mnou předloženého dotazníku pomohli objasnit výzkumné problémy. Celkem jsem rozdala 165 dotazníků. Respondenty jsem oslovovala dle vlastního cítění a snažila jsem se, aby jejich soubor byl co nejreprezentativnější a také nejrozrůznodější. Ne všichni studenti byli ochotni spolupracovat na mém výzkumu. Celková návratnost dotazníků byla 136 ks tj. 81,8%. Nejvyšší návratnost dotazníků byla u věkové skupiny 35 až 50 let. Zástupci této věkové skupiny při přímém oslovení pociťovali určitou zodpovědnost při zapojení do dotazníkového šetření. Při přímém kontaktu dotazovatele a respondenta dochází k největší návratnosti dotazníků, což se projevilo i v tomto výzkumu.

Graf č. 1: Návratnost dotazníků

Zdroj: vlastní výzkum

Graf číslo 2 nám znázorňuje **respondenty podle pohlaví**. Jednalo se především o ženy, které tvořily 71% dotazovaných. Snažila jsem se dotazník distribuovat také mezi muže, aby zjištěné skutečnosti v mém výzkumu byly vyvážené. Ovšem u mužů bylo největší procento nevrácených dotazníků.

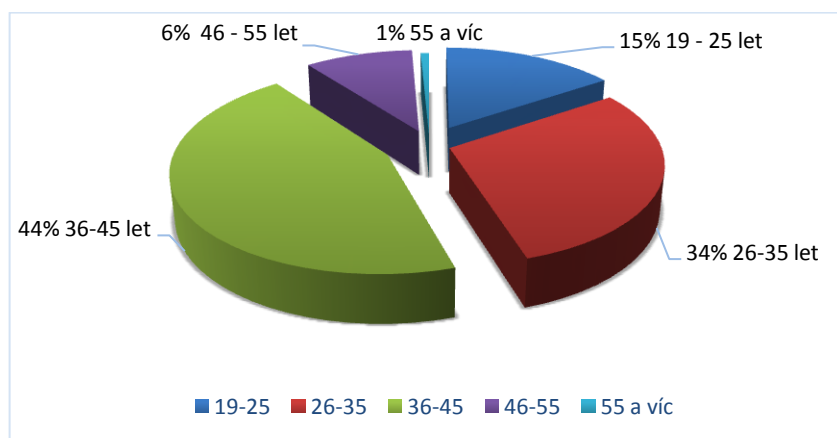

Graf č. 2: Genderové zastoupení respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Věková struktura respondentů byla velmi pestrá. Pohybovala se v širokém rozmezí 20 – 56 let. Nejčastěji zastoupenou skupinou byla věková skupina od 36-45 let. Představovala 44% respondentů. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byla skupina 26-35 let. Celých 15% tvořili mladí lidé do 25 let. Věková skupina 46-55 let se umístila na čtvrtém místě. Pouze 1% bylo zastoupení věkové skupiny 55 a více.

Věkové složení respondentů

Graf č. 3: Věkové složení respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

6.4 Zpracování dat, interpretace výsledků

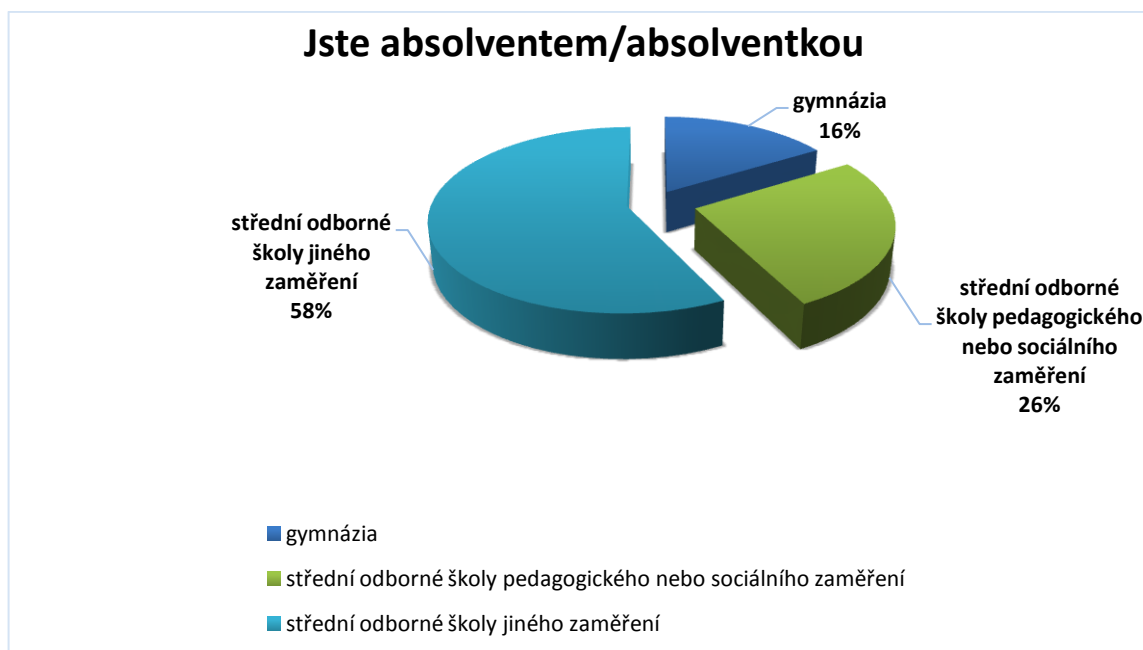
Jedním z typických rysů vědeckého výzkumu je systematický a také kontrolovaný přístup ke zkoumání reality. Ve své práci jsem zvolila ke zjištění reality explorativní metodu pomocí dotazníku. Data, která jsem potřebovala získat ke svému výzkumu, ani nelze získat jiným způsobem než na základě výpovědi respondentů. Problematictější je ovšem validita získaných údajů. Obecná shoda výpovědi respondentů ještě nemusí znamenat, že jde o vyjádření osobních, individuálních stanovisek většiny respondentů.

„Dotazník je snad nejpoužívanější pedagogickou výzkumnou technikou vůbec. Není specifický pouze pedagogickou technikou, ale je používán i v sociologických, demografických, psychologických a dalších šetřeních zabývajících se člověkem. Podstatou dotazníku je zjištění dat a informací o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“⁸¹

V této práci dotazník posloužil ke zjištění sociodemografických údajů, jako jsou pohlaví a věk. Z těchto údajů jsem zpracovala grafické znázornění, které jsem uvedla výše.

Dále dotazník posloužil jako vhodný nástroj pro hromadné shromáždění různých dat pomocí písemných otázek. Tím se mi podařilo získat postoje a názory respondentů na danou problematiku. Výzkum zachycuje subjektivní názory respondentů, které zaznamenávali do dotazníků. Získaná data jsem převedla do připravené tabulky. Tato část výzkumu byla velmi náročná. Poté jsem data zpracovala pomocí tabulkového procesoru Excel. Postupně jsem je převedla do grafů, aby je bylo možné interpretovat a následně srovnat. Nejvhodnějším typem grafů pro zpracování výzkumu tohoto typu je kruhový graf. Do celkového shrnutí jsem se snažila zaznamenat i postřehy z neformálního pozorování studentů během přednášek i přestávek. Domnívám se, že takto zvolený postup byl vhodný a zjištěné skutečnosti dostatečně charakterizoval.

⁸¹ Pelikán.J.: Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Karolinum :2011 str.69, str. 103-104

Graf č. 4: Jste absolventem/absolventkou

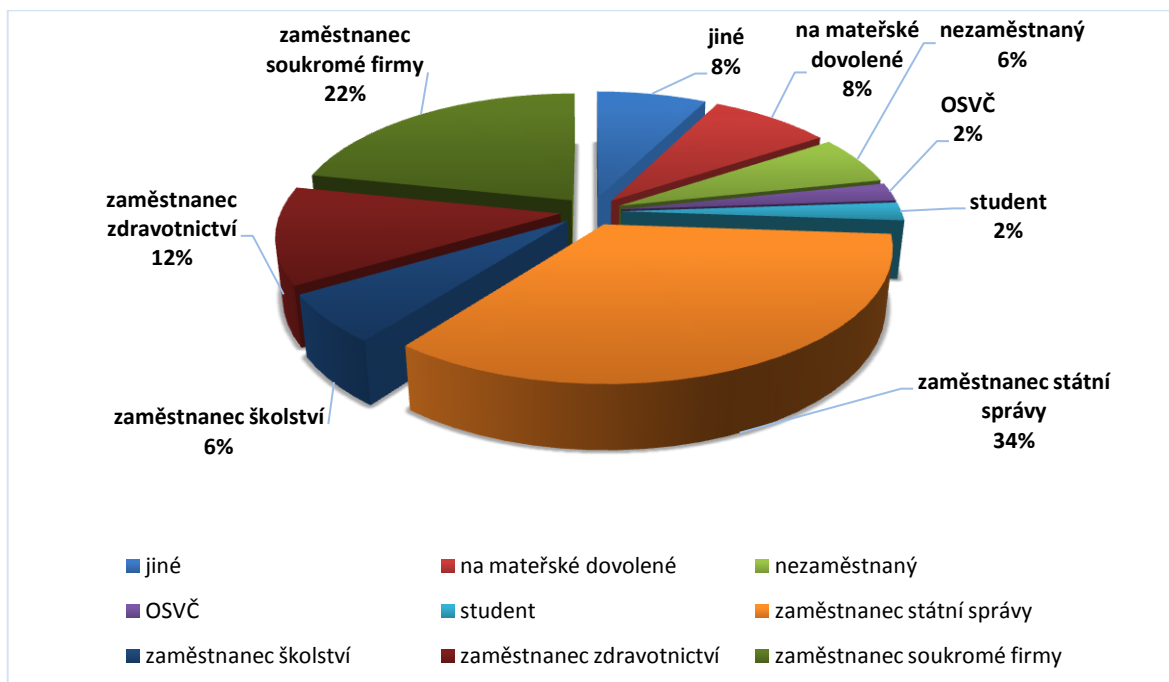
Zdroj: vlastní výzkum

Třetí otázka v dotazníku zněla „**Jste absolventem/absolventkou**“ a slouží pro zjištění skutečnosti, jaký druh středoškolského vzdělání absolvovali současní studenti studijního oboru sociální pedagogika. Nejmenší vzorek 16% tvořili absolventi gymnázií.

Větší početnou skupinou byli absolventi střední odborné školy pedagogického nebo sociálního zaměření. Tvořili celých 26% dotázaných respondentů. Až při vyhodnocování dotazníků jsem zjistila, že jsem nedala volbu vyšších odborných škol. U mnou oslovených respondentů se vyskytly čtyři absolventky vyšší odborné školy - obor sociální. Zahrnula jsem je do druhé skupiny, absolventi střední odborné školy pedagogické nebo sociální.

Největší skupinu zastupovali absolventi středních odborných škol jiného zaměření. V dotazníku jsem dala prostor ke zjištění, jakého zaměření absolvovaná střední škola byla. Ženy uváděly převážně zdravotnická škola a ekonomická škola neboli obchodní akademie. Vyskytly se také školy textilní, keramická, střední škola se zaměřením pro ekologii, dopravní nebo analýza potravin. U mužů byla mnohem větší různorodost středních škol. Například strojírenská, stavební, informační technologie, ekonomické, zdravotnické, elektrotechnické, bezpečnostně právní a jeden respondent byl absolventem oboru mechanik a elektronik pro výpočetní techniku.

Pracovní zařazení

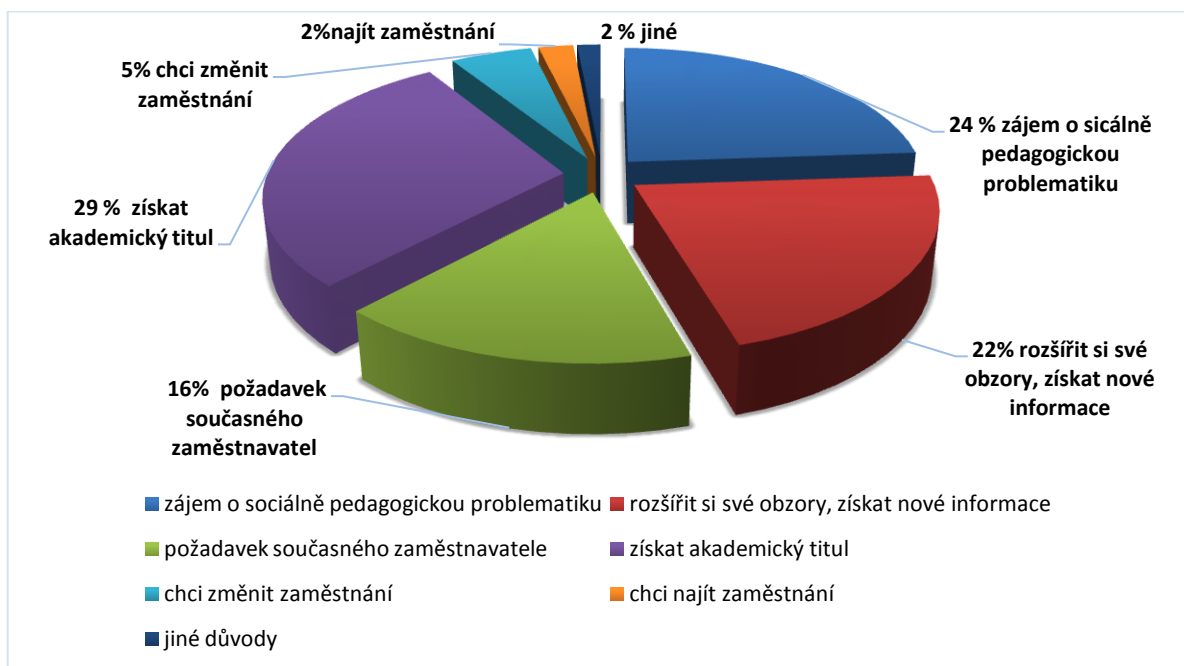

Graf č. 5: Vaše současné pracovní zařazení?

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 směřovala ke zjištění pracovního zařazení studentů. Měla potvrdit či vyvrátit hypotézu č. 1. „**Ve struktuře studentů je kategorie zaměstnanců státní správy četnější, než kategorie jiných profesí**“. Znázorněný graf nám první hypotézu **spolehlivě potvrdil**. Zaměstnanci státní správy tvoří 34% tj. 46 osob z celkového počtu respondentů, ale po sečtení procentuálního zastoupení a sečtení osob jiných povolání se dostává do menšiny. Celkový součet jiných povolání je 66% tj. 90 osob. Z toho druhou nejvíce početnou skupinou jsou zaměstnanci soukromých firem. Tvoří 22% tj. 29 osob. Na třetím místě se umístili pracovníci zdravotnictví s 12% tj. 16 osob. Respondentů na mateřské dovolené je 8% tj. 11 osob. Všichni respondenti na mateřské dovolené byli ženy. Stejný počet byl i respondentů, kteří uvedli jiné pracovní zařazení. To představovalo především zaměstnance neziskových organizací. Zaměstnanci školství tvoří pouze 6% tj. 8 osob. Dvě shodné poslední skupiny tvořili studenti a OSVČ. Byly zastoupeny pouze 2%.

Jaké důvody Vás vedly k rozhodnutí studovat sociální pedagogiku?

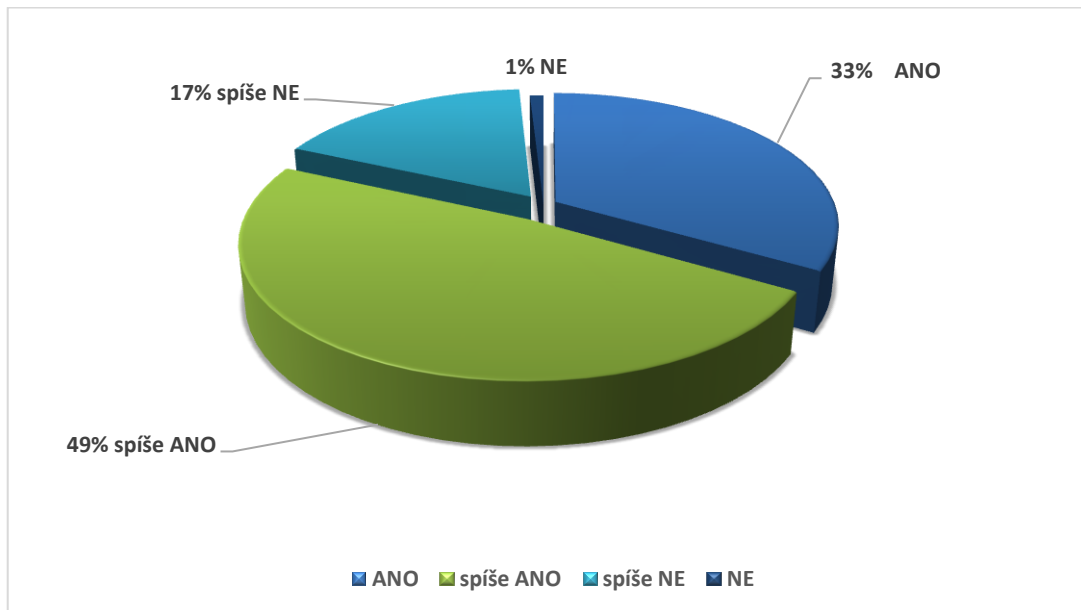

Graf č. 6: Jaké důvody Vás vedly k rozhodnutí studovat sociální pedagogiku?

Zdroj: vlastní výzkum

Touto stěžejní otázkou jsem se pokoušela zjistit, jaké důvody vedly současné studenty studovat tento studijní obor a tím potvrdit nebo vyvrátit hypotézu č. 2 „**Pro rozhodnutí ke studiu sociální pedagogiky je významnější motivační faktor získání vysokoškolského vzdělání, než zájem o obor**“. Byla sice potvrzena 29% respondentů, ovšem těsně za ní se umístila možnost „**zájem o sociálně pedagogickou problematiku**“, kterou označilo 24% respondentů. Je dobrým zjištěním, že možnost „**rozšířit si své obzory, získat nové informace**“ obsadila třetí místo. Tuto možnost zvolilo 22% respondentů. „**Požadavek současného zaměstnavatele**“ uvedlo dle mého očekávání méně než čtvrtina respondentů. Bylo to 16% osob. Variantu „**chci změnit zaměstnání**“ zvolilo 5% osob. Jen 2% respondentů po ukončení potřebuje „**najít zaměstnání**“ a stejné procento uvedlo „**jiné důvody**“. Převážně byly uvedeny důvody jako kariérní postup.

Jsou dosavadní znalosti nabyté studiem přínosem pro Vaše povolání?

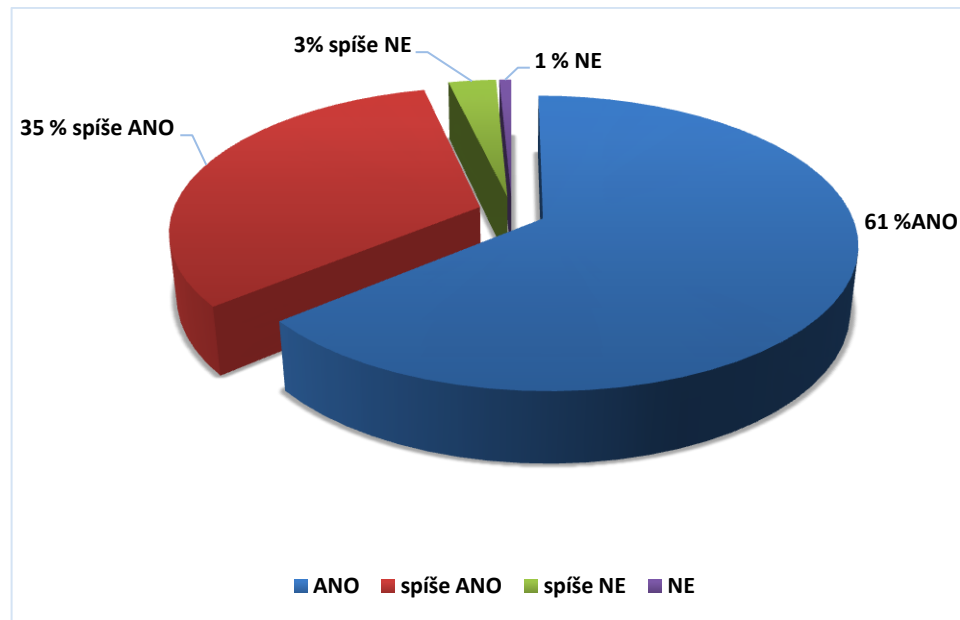

Graf č.7: Jsou dosavadní znalosti nabyté studiem přínosem pro Vaše povolání?

Zdroj: vlastní výzkum

Vzhledem k tomu, že výzkum byl proveden u studentů kombinované formy studia, předpokládám, že téměř všichni respondenti se pohybují v pracovním procesu. Proto jsem považovala za vhodné zařadit hypotézu č. 3 „**Nejméně polovina studentů hodnotí studium jako přínos pro jejich povolání**“. Hypotéza byla dle výzkumného šetření rovněž potvrzena. Třetina tj. 33% respondentů zvolila jednoznačnou odpověď „ANO“, 49% respondentů zvolilo variantu „spíše ANO“. Po sečtení těchto dvou variant se dostaneme na 82% kladných odpovědí, což je pro obor sociální pedagogika krásná ukázka propojení teorie z praxí. Pouze 17% dotazovaných odpovědělo „spíše NE“. Pro 1% studentů studium není přínosem pro jejich povolání.

Je dosavadní studium oboru sociální pedagogiky přínosem pro Vaši osobu?

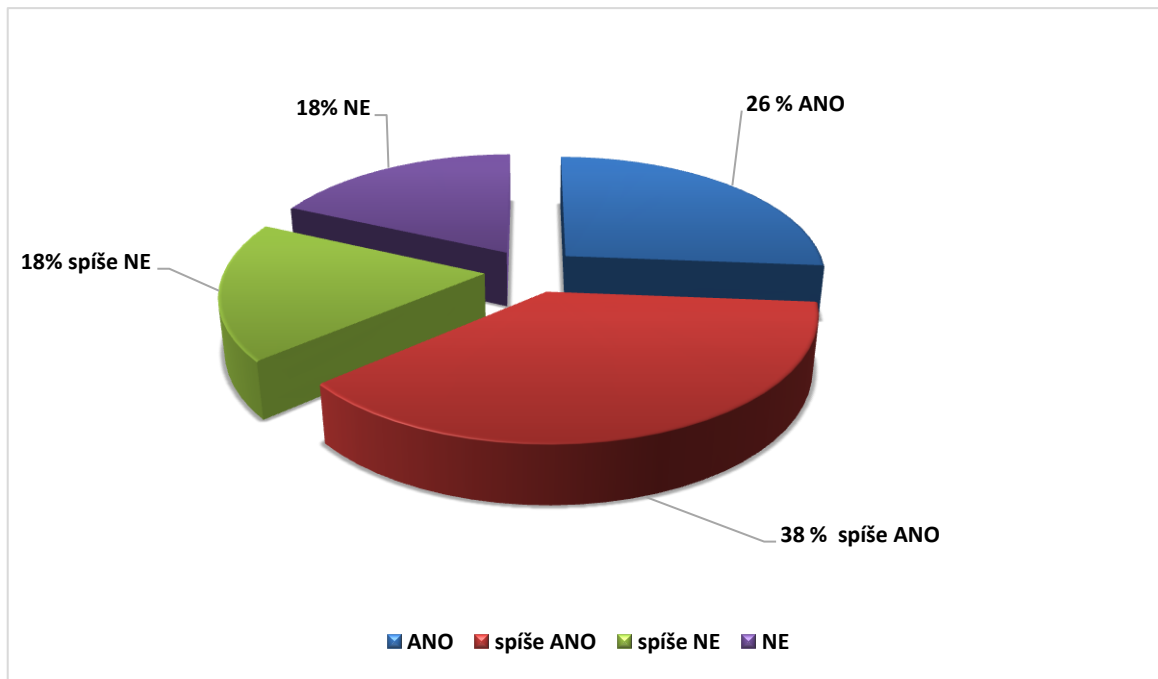

Graf č. 8: Je dosavadní studium oboru sociální pedagogiky přínosem pro Vaši osobu?

Zdroj: vlastní výzkum

Výborným zjištěním je vyjádření respondentů k otázce č. 7. Naprostá většina respondentů zaznamenala variantu „ANO“ nebo „spíše ANO“. Kladně se vyjádřilo 96% respondentů. Tímto zjištěním byla hypotéza č. 4 „**Studentů, kteří hodnotí studium sociální pedagogiky jako přínos pro jejich osobnostní rozvoj je více, než těch, kteří přínos nepocítují**“ téměř stoprocentně potvrzena. Variantu „Spíše ne“ zvolilo pouze 4% respondentů a variantu „NE“ jen 1% respondentů.

Jste ochoten/tna po absolvování studia projevit úsilí o dosažení vyšší prestiže profese sociálního pedagoga?

Graf č. 9: Jste ochoten/tna po absolvování studia projevit úsilí o dosažení vyšší prestiže profese sociálního pedagoga?

Zdroj: vlastní výzkum

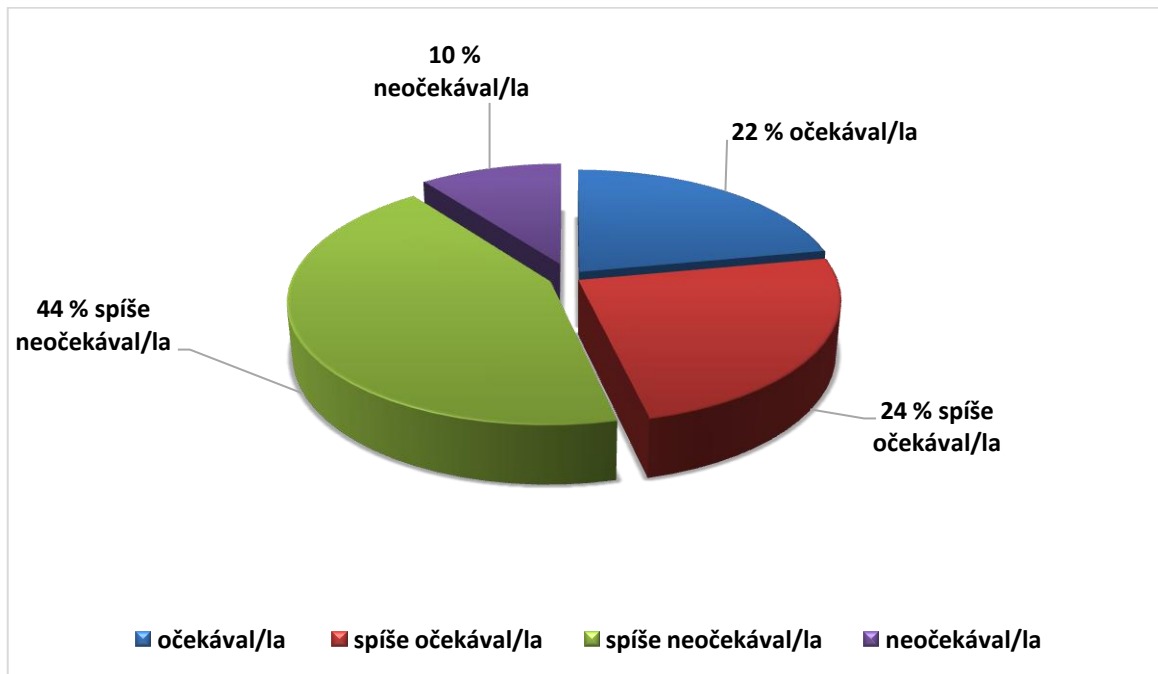
Další stěžejní otázka se pokouší nastínit názor samotných studentů sociální pedagogiky a tím potvrdit nebo vyvrátit hypotézu č. 5 „**Studentů, kteří projeví ochotu usilovat o dosažení vyšší prestiže sociálního pedagoga i po absolvování studia je více než těch, kteří budoucí snahu o dosažení vyšší prestiže profese nemanifestují**“. Více než polovina dotázaných zvolila kladnou odpověď. Variantu jednoznačného „ANO“ zvolilo 26% respondentů, variantu „spíše ANO“ zvolilo 38% respondentů. Tento výsledek verifikoval hypotézu č. 5. Doufám, že tato otázka přiměla studenty sociální pedagogiky k zamyšlení, že oni samotní mohou být hybnou silou ke změně veřejného mínění na profesi sociálního pedagoga. U respondentů, kteří zvolili variantu „spíše NE“ a „NE“, zřejmě není vnitřní přesvědčení o potřebnosti této profese. Respondentů se zápornou odpovědí je po sečtení záporných variant 36%.

Otázka č. 9 v dotazníku byla první otevřenou otázkou. Z pozice tazatele jsem záměrně zvolila otázku:

Určitě se setkáváte s tím, že když někomu řeknete, že studujete obor sociální pedagogika, okamžitě se Vás zeptá, cože to vlastně studujete? Jak mu obor sociální pedagogika přiblížíte.

Výsledky této otázky byly velmi různorodé, proto mi nepřípadlo vhodné je znázorňovat grafem. Spíše šlo o vyjádření, jak profesi sociálního pedagoga vnímají samotní studenti. Jako přínosné považuji zjištění, že přibližně 20% studentů by tuto profesi představilo jako „**vztah výchovy a prostředí**“. Častou odpovědí bylo, že jde o pomáhající profesi, která se objevuje v pedagogickém prostředí. Další častou odpovědí bylo vysvětlení, že sociální pedagog je i úředník, policista, zdravotní sestra, pečovatel, vychovatel nebo sociální pracovník. Někteří studenti poskytli jako odpověď seznámení dotazovaného s odbornými znalostmi a získanými kompetencemi sociálního pedagoga. Objevily se i všeobecné odpovědi jako „možnost pracovat mezi lidmi“, „jde o pedagoga, který neučí“. Poměrně dost respondentů objasnilo sociálního pedagoga „jako pomocníka pro sociálně slabé“. Častou odpovědí bylo „vychovatel pro děti, dospělé i starší osoby“. Jednotlivě se vyskytovaly odpovědi jako výchova celé společnosti, pomáhat znevýhodněným, něco jako sociální práce, pracovník v sektoru prevence práce s problematickými lidmi, humanitní obor zaměřující se na sociální práci, jde o průnik sociologie a práva nebo multifunkční obor. Jeden respondent uvádí, „jde o studium, které přináší podněty k lepšímu a kvalitnějšímu řešení problematických situací ve styku s lidmi“, jiný respondent uvádí „pomáhá mi diagnostikovat osobnost člověka a napomáhá řešit různé situace“.

Očekával/la jste stávající náročnost studia?

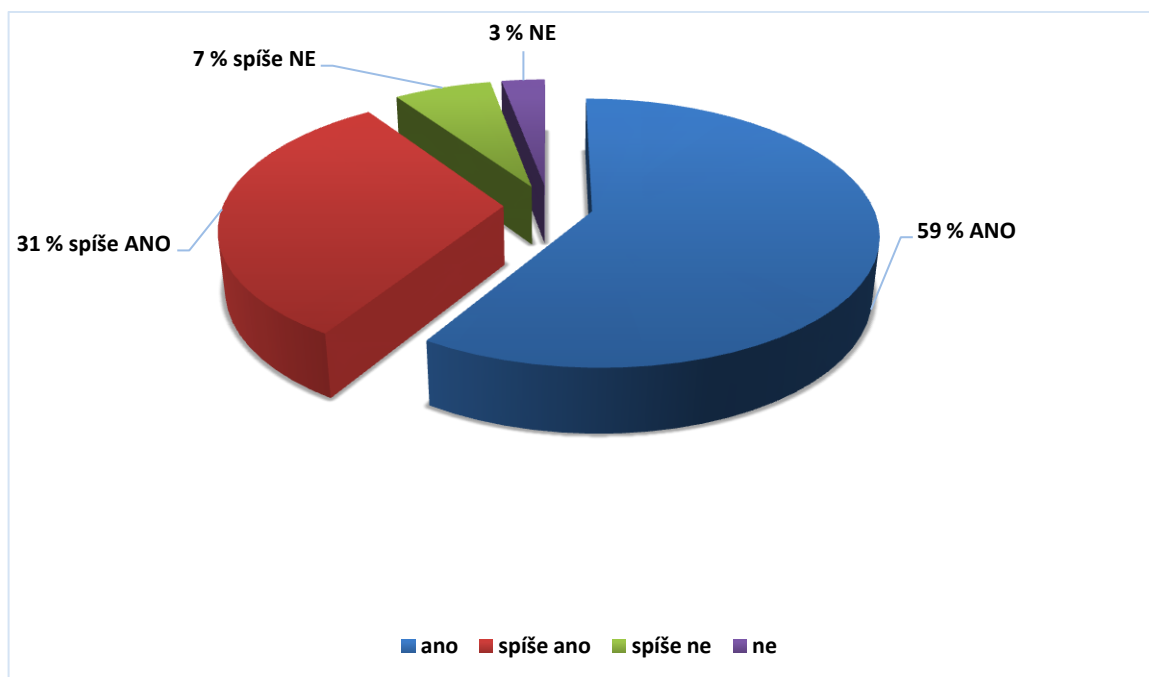
Graf č. 10: Očekával/la jste stávající náročnost studia?

Zdroj: vlastní výzkum

Jak je vidět z grafu č. 8, mírná převaha je u respondentů, kteří stávající náročnost studia neočekávali. Variantu „spíše neočekával/la“ zvolilo 44% respondentů a neočekával/la zvolilo 10% respondentů. Připravených studentů na náročnost bylo celkem 46% z toho 24% zvolilo variantu „spíše očekával/la“ a 22% „očekávalo“. Poměr kladných a záporných odpovědí byl téměř vyvážený.

Jste spokojeni s organizací studia?

Vyhovuje Vám páteční a sobotní vyučování?

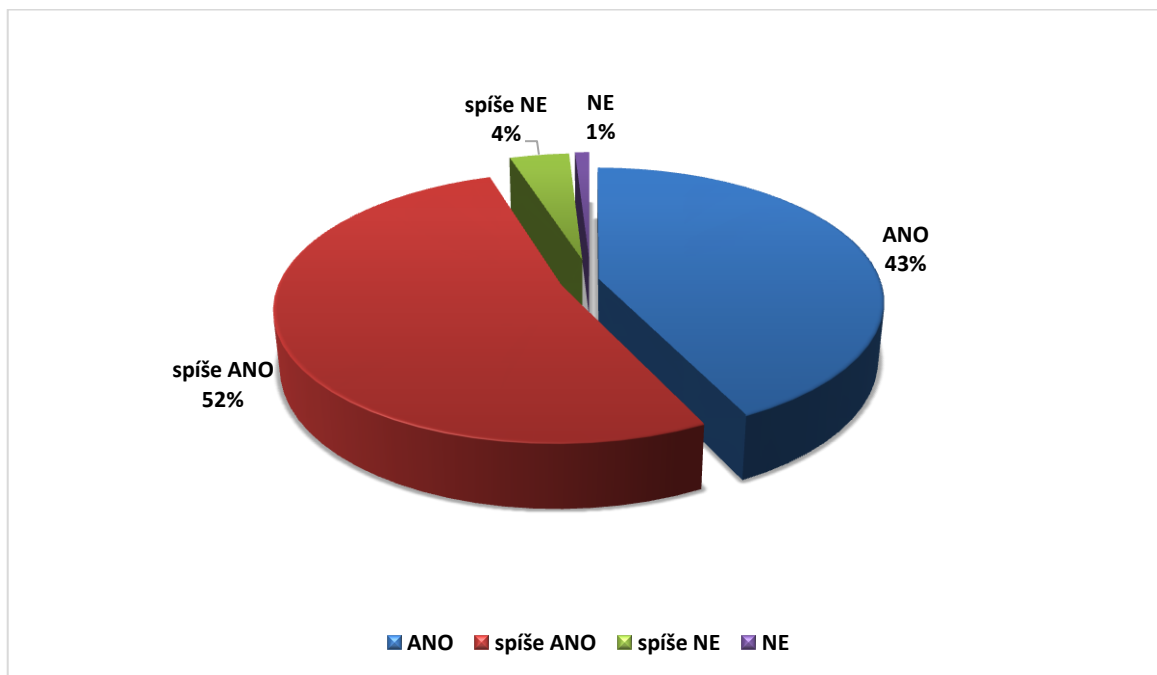
Graf č. 11: Jste spokojeni s organizací studia?

Zdroj: vlastní výzkum

Vyhovuje Vám páteční a sobotní vyučování?

Výše uvedený graf nám znázorňuje spokojenost studentů s organizací výuky a udává nám zjištění k hypotéze č. 6 „**Více jak polovina studentů je s organizací studia spokojená**“. Největší zastoupení má varianta „ANO“ tj. 59% a variantu „spíše ANO“ uvedlo 31% respondentů. Tímto výsledkem je hypotéza č. 6 spolehlivě potvrzena. Někteří respondenti ještě doplnili odpověď „studuji bez studijních úlev“, proto jsem byl/la nucena hledat vysokou školu podle harmonogramu výuky, který nezasahuje do pracovní doby normálního pracovního týdne. Variantu „spíše NE“ zvolilo 7% studentů a jednoznačné „NE“ zvolilo 3% studentů.

Jste spokojen/na s obsahem studia?

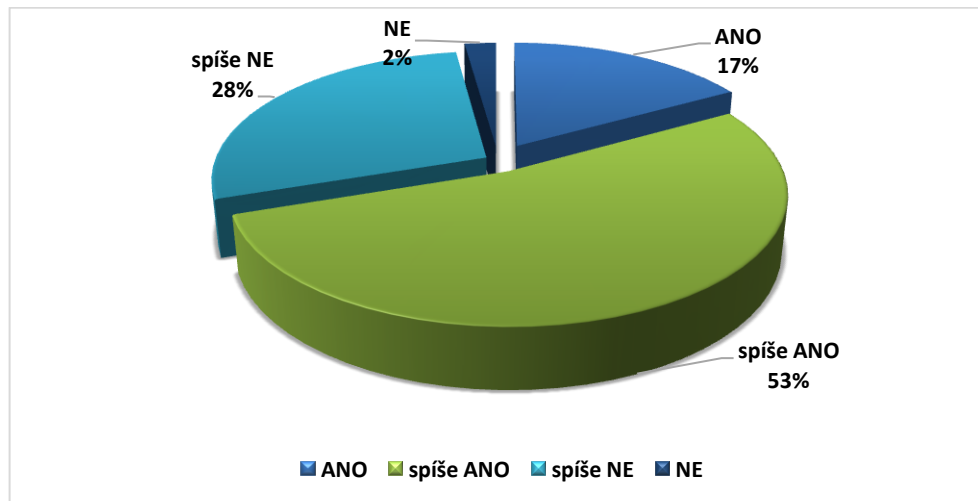

Graf č. 12 Jste spokojen/na s obsahem studia?

Zdroj: vlastní výzkum

S obsahem studia 52% respondentů je **spíše spokojeno**, 43% studentů vyjadřuje **úplnou spokojenost**. U čtyř studentů, kteří zvolili variantu „ANO“ bylo u jejich odpovědi ještě doplnění písemné. Ocenili předměty, které rozšiřují jejich všeobecný přehled např. právo, sociologie, farmakologie a adiktologie. Variantu „spíše NE“ zvolilo pouze 4% dotázaných a zanedbatelné 1% je s obsahem studia nespokojeno.

Jste spokojeni s kvalitou výuky?

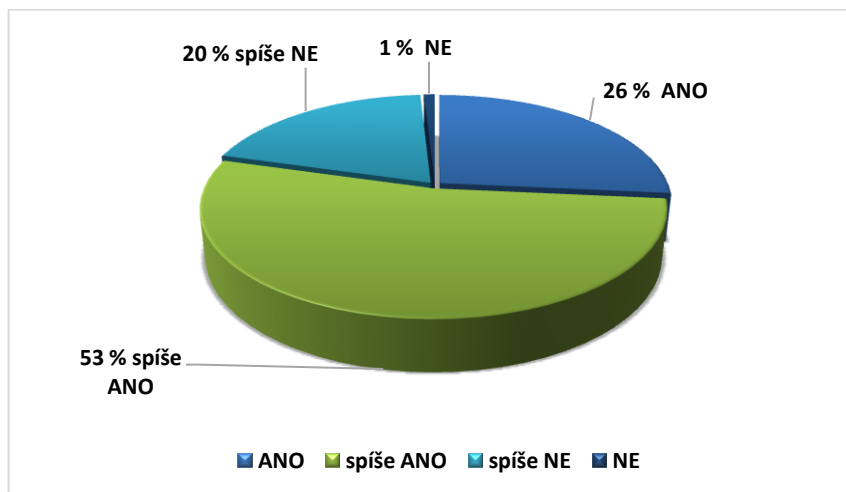

Graf č. 13: Jste spokojeni s kvalitou výuky?

Zdroj: vlastní výzkum

Kvalita výuky je téměř pro tři čtvrtě respondentů důvodem ke spokojenosti. Vyjádřeno v číslech, 17% respondentů zvolilo variantu „ANO“ a 53% respondentů zvolilo variantu „spíše ANO“. Tímto výsledkem byla potvrzena hypotéza č.7 „**Více jak polovina studentů je s kvalitou studia spokojená**“. Variantu „spíše NE“ zvolilo 28% respondentů. Ve výzkumném vzorku se našla 2% respondentů, která měla ke kvalitě výuky výhrady a spokojená nebyla.

Jste spokojeni s přístupem vyučujících?

Graf. č. 14 Jste spokojeni s přístupem vyučujících? Zdroj: vlastní výzkum

Poslední uzavřená otázka, jejíž výsledky můžeme dát do grafického zpracování zní: „**Jak jste spokojeni s přístupem vyučujících**“? Při zpracovávání dat jsem se u každého dotazníku snažila zaznamenat i věk respondenta, který byl uveden v úvodní části dotazníku. Tento údaj jsem použila jen pro svou orientaci. Mohu uvést, že respondenti, kteří uvedli kladnou odpověď, patřili do věkové skupiny 36 – 45 let a 46 – 55 let. Jednoznačnou odpověď zvolilo 26% respondentů, „spíše ANO“ zvolilo překvapivě 53% respondentů. Spíše nespokojeno je 20% respondentů a vyskytlo se i 1% nespokojených respondentů.

Na konci svého dotazníku jsem dala prostor na vyjádření studentů. Zvolila jsem otevřenou otázku „**Co hodnotíte na studiu pozitivně a co navrhuje zlepšit**“.

V odpovědích se promítly názory, prožitky, postoje, představy, přání či potřeby. Nejvíce odpovědi mělo charakter velké spokojenosti s nabytými vědomostmi a celkového rozšíření obzoru. Muži, kteří byli absolventi technických oborů, pozitivně hodnotili humanitní směr, se kterým doposud nepřišli do kontaktu. Velký pozitivní ohlas mělo také studium práva. Někteří respondenti uvedli, že by si představovali ještě více hodin práva a konkrétnějších přednášek na propojení teorie práva s praxí. Mnozí ocenili, právo jako státnicový předmět. Pro profesi sociálního pedagoga považuje většina studentů za nejvíce důležité vědomosti ze sociálně pedagogické oblasti, oblasti práva a psychologie. Častou pozitivní reakcí byla spokojenost nad přednáškami, které se týkaly komunikace. Za zmínku stojí odpověď jednoho respondenta, která je ovšem velmi pravdivá. „Studium může být superkvalitní, ale hlavně je třeba vhodně vybírat zájemce o studium. Někteří studenti pro výkon této profese nemají potřebné kvality, které ani sebelepším studiem získat nemohou.“

Další kladné ohlasy se týkaly času výuky a odbornosti vyučujících. Několik velmi kladných odpovědí se týkalo pozitivního přístupu vyučujících. Část studentů chválila jazykovou přípravu, některým se naopak zdála velmi náročná.

Mezi další skupinu kladných připomínek patřila spokojenost s navázáním nových kamarádských vztahů, nových prožitků, poznáním nových povah a osudů.

Možnost vyjádření „zlepšení na studiu“ byla také hojně využita. Asi největší zlepšení, které by stávající studenti uvítali, bylo přání, zařazení profese sociálního pedagoga do katalogu prací. Několik studentů poukázalo na špatné uplatnění v praxi nebo-li malá poptávka na trhu práce po této profesi. Další zlepšení vidí studenti v jiném rozložení výuky jazyků a v ubrání náročnosti. Několik respondentů poukázalo na nestabilní osud IMS a malé využití některých skript. Jeden respondent shrnul celkovou situaci do výroku „příliš mnoho učení s nejistým výsledkem na uplatnění“.

6.5 Shrnutí

V praktické části práce jsem se zabývala problematikou pohledu a vnímání studia sociální pedagogiky mezi těmi, kteří momentálně tento obor studují. Dotazníkové šetření proběhlo u 136 studentů sociální pedagogiky kombinovaného studia Institutu mezioborových studií. Ukázalo, že tento obor vysokoškolského studia je studenty hodnocen spíše kladně. Cílem této práce bylo zjištění profilu studenta, motivace ke studiu sociální pedagogiky, názory na průběh studia, jak studenti sociální pedagogiku chápou, jak ji definují a jsou-li ochotni po absolvování studia projevit úsilí o vyšší prestiž této profese. Hlavní metodou, kterou jsem použila, byla metoda dotazníkového šetření. V dotazníku jsem položila 13 uzavřených otázek a dvě otevřené otázky. Po ukončení výzkumného šetření lze tedy obecně konstatovat, že studenti jsou spokojeni s kvalitou výuky s organizací studia i s přístupem vyučujících.

Hypotéza č. 1 „Ve struktuře studentů je kategorie pracovníků státní správy četnější ve srovnání s jinými profesemi.“ **byla potvrzena.** Zaměstnanci státní správy tvoří **34%** z celkového počtu respondentů což potvrzuje, že kategorie zaměstnanců je nejčetnější ve struktuře studentů.

Hypotéza č. 2 „Pro rozhodnutí ke studiu sociální pedagogiky je významnější motivační faktor získání vysokoškolského vzdělání, než zájem o obor“, **potvrzena byla. 29%** respondentů potvrdilo jako **hlavní motivační faktor „získání vysokoškolského titulu“**, ale pouze o 5% méně studentů zvolilo možnost „zájem o sociálně pedagogickou problematiku“.

Výborným výsledkem této práce je skutečnost, že **82% studentů hodnotí studium jako přínosné pro jejich povolání.** Tímto byla spolehlivě **potvrzena hypotéza č. 3** „Nejméně polovina studentů hodnotí studium jako přínos pro jejich povolání“.

Nejlepším výsledkem tohoto šetření považuji zjištění, že 96% z celkového počtu dotázaných, hodnotí studium jako přínosné pro jejich osobu. Překvapivě velké procento studentů přikládá význam osobnostnímu rozvoji. Výsledek **potvrdil hypotézu č. 4.** „Studentů, kteří hodnotí studium sociální pedagogiky jako přínos pro jejich osobnostní rozvoj je více, než těch, kteří přínos nepocítují. Výzkumné šetření se opírá o písemné vyjádření respondentů do dotazníku, ale jako kolegyně respondentů jsem se snažila o zúčastněné pozorování v rámci přednášek, ale i přestávek, kde studenti o problematice diskutují. Z tohoto pozorování mohu potvrdit, že mezi studenty

o přestávkách probíhají velké diskuze na probíraná témata, současně se prezentují postřehy z vlastní praxe a z různých literárních zdrojů.

U hypotézy č. 5 „Studentů, kteří projeví ochotu usilovat o dosažení vyšší prestiže sociálního pedagoga i po absolvování studia je více než těch, kteří budoucí snahu o dosažení vyšší prestiže nemanifestují“ jsem s napětím očekávala výsledek, nedal se totiž odhadnout ze zúčastněného pozorování při neformálních setkáních, protože názory byly velmi různorodé. **Hypotéza č. 5 byla taktéž potvrzena, 64% studentů je ochotno projevit úsilí o dosažení vyšší prestiže profese sociálního pedagoga.** Lze tedy předpokládat, že tato profese, která je prozatím velmi mladá a ještě v mnoha směrech se dotváří, se do povědomí veřejnosti dostane prostřednictvím absolventů tohoto oboru.

U další otázky jsem poskytla prostor studentům k vyjádření, jak studenti studijní obor sociální pedagogiku vnímají a jak ji definují. Při vyhodnocování této otázky jsem došla k závěru, že studenti vidí sociální pedagogiku jako nástroj, jehož prostřednictvím mohou „zlepšit svět“. Za velký přínos pro sociální pedagogiku považují názory těch studentů, kteří se snaží aplikovat sociální pedagogiku do praxe, do reálného života. Těchto skutků jsou schopni pouze studenti, kteří mají v sobě odhodlání něco změnit, které znepokojuje stav naší společnosti, všímají si zvýšení sociálních patologií a mají vnitřní sílu s těmito skutečnostmi bojovat.

Zajímavé zjištění poskytl graf č. 10. I když ze zúčastněného pozorování jsem tuto skutečnost předpokládala. Stávající náročnost studia neočekávalo 54% studentů, což je mírná převaha nad studenty, kteří byli připraveni na náročnost studia.

Za důležitý výsledek považuji i názory na celkovou organizaci studia. Už při výběru studia, které chce uchazeč absolvovat, se musí nejdříve seznámit s organizací studia, aby byl schopen skloubit jeho stávající povinnosti a studium. Skutečnost je taková, že studijní úlevy poskytované zaměstnavatelem jsou vzácnou výjimkou. Proto s organizací studia (možnosti pátečního a sobotního vyučování) vyjádřilo spokojenost celých 90% respondentů, a tím **byla potvrzena hypotéza č. 6 „Více jak polovina studentů je s organizací studia spokojená.**

Hypotéza č. 7 „Více jak polovina studentů je s kvalitou studia spokojená“ se týkala kvality výuky. **Je dobrým zjištěním, že více jak polovina studentů zvolila v odpovědi jednoznačné ANO, to znamená, že s kvalitou výuky je spokojená a tímto výsledkem poslední hypotéza této bakalářské práce byla potvrzena.** Již v průběhu studia mnoho

diskuzí vedlo k tomuto tématu. Studenti kombinovaného studia se setkávají se svými studujícími kolegy v zaměstnání, mnohdy i se svými studujícími partnery nebo přáteli, kde přirozeně nastává porovnávání kvality i obsahu studia. Proto jsem do této práce zařadila tuto hypotézu, abych zjistila kritický názor.

Z vyjádření v poslední otevřené otázce je patrné, že velké pozitivum přikládají studenti zařazení předmětu právo do tohoto studijního oboru. Návrhy na zlepšení se týkaly především situace po ukončení studia a to zařazení sociálního pedagoga do katalogu prací. Tento výzkum oslovil poměrně velký počet respondentů a domnívám se, že poskytl všeobecný a ucelený přehled o pohledu studentů na tento studijní obor.

6.6 Diskuze

Po shrnutí teoretické části jsem se pokusila najít podobné výzkumy v jiných bakalářských pracích, abych mohla porovnat mnou zjištěné výsledky nebo názory a výsledky zjištěné jinými výzkumníky. Na internetu jsem vyhledala diskuzi na téma „definice sociální pedagogiky studenty tohoto oboru“. Jako nejvýstižnější považuji definici podanou vlastními slovy studenta tohoto oboru „Sociální pedagogika se hlavně zabývá otázkou socializace a resocializace a pokud máme hovořit o uplatnění, tak hlavní působnost by měla být na poli školství. Práce sociálního pedagoga by měla spočívat v práci s jedinci, kteří trpí nějakým druhem sociálního vyloučení. Budeme-li však obecně nahlížet na tento obor, tak sociální pedagog se nezabývá pouze mládeží a dětmi, ale pracuje napříč všemi věkovými skupinami“⁸²

Také se mi podařilo vypátrat porovnání týkající se obsahu studia. V mém výzkumu bylo 43% studentů spokojeno a 52% studentů spíše spokojeno s obsahem studia. V praktické části bakalářské práce Šárky Coufalové, která se zbývala podobným tématem, byla také položena otázka související s obsahem studia. Výsledek této otázky se liší od mého výsledku. S obsahem studia jsou respondenti ve větší převaze spíše spokojeni. Přibližně jedna třetina respondentů v tomto výzkumu je zcela nespokojeno, což bylo pro mě

⁸² <http://diskuze.rvp.cz/viewtopic.php?f=100&t=301&start=10>

překvapením. Porovnatelná je ještě jedna výzkumná otázka. V mé práci zněla: „Jste spokojeni s kvalitou výuky“. Více jak polovina studentů je v mém výzkumu s kvalitou výuky spokojená. Ve výše zmíněné práci tato otázka je položena jinak, ale podstatu má přibližující. „*Sociální pedagogika jako příprava na výkon pomáhající profese*“. Kromě jednoho respondenta z 23 dotázaných respondentů se domnívají, že studium sociální pedagogiky je dobře připravuje na výkon pomáhající profese. Většina respondentů dodává, že studium jim poskytuje dostatek celistvých informací z různých oblastí sociálně pedagogické práce a rozšiřuje tak jejich vědomosti a celkový přehled v problematice.⁸³

Po celkovém zhodnocení teoretické i výzkumné části se tato práce shoduje se závěrem bakalářské práce Lenky Voráčové „sociální pedagogiku jako studijní obor i profesní orientaci čeká, podle mého názoru, progresivní rozvoj a vzrůstající potřebnost jejího uplatnění, zejména proto, že staví na vysokém potenciálu kvalitních lidských zdrojů, angažovaných a zapojených ve prospěch pomoci a zlepšení stavu sociálně potřebným, a také pro prevenci jevů sociálně-patologického charakteru (například problémy v rodině, kriminalita a delikvence, drogová problematika týrání a zneužívání, problémy v mezilidských vztazích, alkoholismus ale také nezaměstnanost).⁸⁴

⁸³ http://is.muni.cz/th/64967/pedf_m/

⁸⁴ http://is.muni.cz/th/136217/pedf_b/

Závěr

Na závěr můžeme konstatovat, že vysokoškolský studijní obor sociální pedagogika má již svoje místo mezi ostatními studijními obory humanitního směru. Toto místo si vybojovala tím, že prokázala svoji potřebnost a velký potenciál, jenž spočívá především v přípravě profesionálů, kteří jsou schopni pomocí různých metod a forem pozitivně ovlivňovat životní dráhy jedinců i sociálních skupin, kteří tuto pomoc potřebují.

Musíme doufat, že sociální pedagogiku jako studijní obor i profesní orientaci čeká snad ještě větší progresivní rozvoj a vzrůstající potřebnost jejího uplatnění. Každoročně produkují vysoké školy několik stovek absolventů s vysokým potenciálem kvalitních lidských zdrojů, připravených zlepšit stav sociálně potřebným, nebo schopných odborníků ochotných zapojit se do prevence sociálně patologických jevů (například problémy v mezilidských vztazích, problémy v rodině, kriminalita a delikvence, drogová problematika, týrání a zneužívání, nezaměstnanost a další problémové jevy).

I z dotazníkového šetření v praktické části je patrné, že většinu absolventů trápí velká rezerva profese sociálního pedagoga, která spočívá především v jejich nedořešeném začlenění mezi pomáhající či pedagogické profese z legislativního hlediska. Důsledkem této skutečnosti je neproniknutí této profese k široké veřejnosti a tím je dán prostor k vytváření různých mýtů. Pevně doufám, jako i většina absolventů, že profese sociální pedagog pronikne brzy na žebříček profesí vedle vychovatele, učitele, pedagoga volného času nebo psychologa. Tento směr by měla nabrat perspektiva profese sociálního pedagoga.

Lze tedy celkově konstatovat, že tato práce splnila snad většinu cílů, které si stanovila na jejím počátku. Podařilo se zmapovat možnosti profesní přípravy sociálních pedagogů, prosazení na trhu práce a snad i širokou škálu uplatnění. Výsledkem této práce je i zjištění, že studijní obor sociální pedagogika je pozitivně vnímán i správně chápán mezi samotnými studenty. V důsledku tohoto zjištění pevně doufám, že většina studentů projeví úsilí po absolvování studia o zvýšení prestiže profese sociálního pedagoga. Toto úsilí bude prospěšné pro posun v kladném prosazování a vnímání profese sociálního pedagoga v praxi a přispěje k rozšíření obzoru poznání v rámci oboru sociální pedagogika.

Seznam použité literatury

Literatura

- BAKOŠOVÁ, Z.** *Sociálna pedagogika jako životná pomoc*, Bratislava: Stimul, 2005 str. 11, str. 35-36, str. 180 - 184 ISBN 978-80-969944-0-3
- BAKOŠOVÁ, Z.** *Sociální pedagogika ve stř. Evropě, inovace a nové trendy. Inovácie v sociálnej pedagogike*, Sborník příspěvků IMS 2010. Brno: IMS ISBN 978-80-87182-15-4 str. 46 - 47
- EMMEROVÁ, I.** *Sociálny pedagog jako pomáhajúca profesia, súčasný stav a perspektivy. In. Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy. Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: IMS, 2009. str. 173-179, ISBN 978-80-87182-08-6
- FERRERO, B.** *Vychovávaj jako Don Bosco*, Praha: Portál, 2007, str.7 ISBN 978-80-7367-294-2
- GALLA, K.** *Úvod do sociologie výchovy*, Praha: SPN, 1967. str. 47 ISBN 14-897-87
- GULOVÁ, L.** *Postavení multikulturní výchovy v systému sociální pedagogiky*. Disertační práce. Brno: MU 2006 str. 13
- HELUS, Z.** *Sociální psych. pro pedagogy*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007 str. 219 ISBN 978-80-247-1168-3
- HRADEČNÁ, M. a kol.** *Vybrané problémy sociální pedagogiky*, Praha: Karolinum, 1998 ISBN 80-7184-015-7
- HRONCOVÁ, J. a kol.** *Sociálna patológia*. Pedagog. Fakulta Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici: 2004 ISBN 80-8055-926-0
- HRONCOVÁ, J.** *Sociálna pedagogika-vývin a súčasný stav*. Pedagogická revue, 2005 str. 4.
- CHUDÝ, Š., NEUMEISTER, P., JŮVOVÁ, A.**, *Vybrané diskurzy teorie a praxe ve vzdělávání a uplatnění soc. ped. v kontextu pomáhajících profesí*. Brno: Paido. 2010 str.32 - 33 ISBN 978-80-7315-212-3
- JŮVA, V. et. Jun.** *Úvod do pedagogiky*, Brno: Paido. 1995. str. 84 ISBN 80-85931-06-0.
- JŮZL, M.** *Základy pedagogiky*. Brno: Učební text IMS. 2010 str. 16 ISBN 978-80-87182-02-04
- KAMARÁŠOVÁ, L.** *Profesijné kompetencie sociálneho pedagoga v prevencii sociálno-patologických javov*. Banská Bystrica: PF UMB, 2009 str. 178 ISBN 978-80-80-8083-826-3
- KELLER, J.** *Tři sociální světy. Sociální struktura a postindustriální společnosti*. Praha: Slon 2010 str. 146-155 ISBN 978-80-7419-044-5
- KOPŘIVA, K.** *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 2006 ISBN 978-80-262-0528-9

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*, Praha: Portál, 2008, str. 10, str. 41, str. 45, str. 166
ISBN 978-80-7367-383-3

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., *Člověk prostředí a výchova*, Brno: Paido, 2001, str.12, str. 34,
str. 35, str. 36, str. 39-40 ISBN 80-7315004-2

KRAUS, B. *Sociální pedagogika ve stř. Evropě, Současný stav a perspektivy, Minulost, přítomnost
a perspektivy české sociální pedagogiky*. Sborník příspěvků konference IMS 2009, str. 348 ISBN
978-80-87182-08-6

LACA, S. *Sociální pedagogika*, Brno: IMS, 2011, str. 9-10, str. 27., str. 157 ISBN 9788087182192

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha. Portál, 2003 str. 11, str. 210 ISBN 978-80-7367-
368-0

MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*, Brno. Masarykova univerzita 2000. str. 6 ISBN 80-210-
2511-5

NĚMEC, J. a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido 2002.
str. 9 ISBN 80-7315-012-3

PALÁN, Z. *Lidské zdroje*, Výkladový slovník Praha: Academia 2002. str.99 ISBN 80-200-0950-7

PÁVKOVÁ, J. HÁJEK, B et. al., *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002, 3. vyd. str. 2
ISBN 80-7178-711-6

PELIKÁN, J., *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum:2011 str.69
ISBN 9788024619163

PROCHÁZKA, M., *Sociální pedagogika*, Praha:Grada Publishing, 2012, str. 12, str. 62, str. 68,
str. 69, str. 83-83 ISBN978-80-247-34-70-5

PŘŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*,. Praha: Portál, 1995 str. 99,
str. 23-204, 205 ISBN 80-71-780-294

PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D. FALTÝSKOVÁ, J., *Kapitoly ze sociální pedagogiky*, Brno:
MU.2004 str. 23 ISBN 80-210-3469-6

SOJÁK, P., *Sociální pedagog-jeho místo a možnosti uplatnění ve stávajícím systému školství
v ČR. Sociální pedagogika ve střední Evropě, současný stav a perspektivy*. Sborník příspěvků
z konference IMS 2009. Brno: IMS str. 535-536 ISBN 97880-87182-08-06

STŘELEČ, S., *Studie z teorie a metodiky výchovy II*, Brno: PdF MU, 2008 str. 10 ISBN 978-80-
210-3687-1

SÝKORA, P., KRAUS, B., Učební text IMS, *Sociální pedagogika*, Brno: IMS 2009 str.4

VACEK, P., *Rozvoj morálního vědomí žáků*. Praha Portál, 2008 str. 89-90 ISBN 978-80-7367-386-4

VÁŽANSKÝ, M., *Světla a stíny profese sociálního pedagoga. Sociální pedagogika ve střední Evropě, Inovace a nové trendy. Sborník z příspěvků z konference IMS 2010*, Brno: IMS 2010 str. 77 ISBN 978-80-87-182-15-4

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. ed *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998 str. 288 ISBN 807-178-2696

Internetové zdroje

- Internetový portál UTB Zlín Fakulta humanitních studií [online]. [cit. 2013-10-22]. Dostupné z: <http://www.utb.cz/fhs/chci-studovat/studijni-plany-1>
- Internetový portál Univerzity Karlovy, Praha Husitsko teologická fakulta. [online]. [cit. 2013-10-25]. Dostupné z: <http://www.htf.cuni.cz/HTF-92.html#9>
- Internetový portál Masarykovy univerzity, Brno, Pedagogická fakulta [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/ped/study/fields/4626>
- Internetový portál Masarykovy univerzity, Brno, Filozofická fakulta [online]. [cit. 2013-10-28]. Dostupné z: <http://www.muni.cz/phil/study/fields/http://www.pdf.osu.cz/>
- Internetový portál Univerzity J.E. Purkyně, Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta [online]. [cit. 2013-10-28] Dostupný z: http://www.pf.ujep.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=706:socpedkpg&Itemid=631
- Internetový portál Univerzity Hradec Králové, Pedagogická fakulta [online]. [cit. 2013-11-05] Dostupné z: <http://www.uhk.cz/cs-cz/fakulty-a-pracoviste/pedagogicka-fakulta/katedry-a-ustavy/katedra-socialni-pedagogiky/zakladni-informace/Stranky/default.aspx>
- Internetový portál Ostravské Univerzity, Ostrava, Pedagogická fakulta [online]. [cit. 2013-11-05] Dostupné z: <http://pdf.osu.cz/pes/index.php?kategorie=35276&id=6085>
- Internetový portál Jihočeské univerzity, České Budějovice, Pedagogická fakulta [online]. [2013-11-11] Dostupný z: http://www.pf.jcu.cz/education/applicants/p_sop.php
- Coufalová, Š. Bakalářská práce [online]. [cit. 2014-04-04] Sociální pedagogika jako obor studia na vysokých školách v ČR. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/64967/pedf_m/

- Mikulová, M. Vztahové a výchovné poradenství [online]. [cit. 2013-11-28]
Dostupné z: www.vztahove-poradentvi.cz
http://www.socioklima.eu/program/files/prispevek_do_sborniku.pdf
- Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů [online]. [cit. 2014-15-02].
Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/S/Socializace
- Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů, Hajana. F. Diskusní fórum [online]. [cit. 2014-04-04]. Dostupné z:
<http://diskuze.rvp.cz/viewtopic.php?f=100&t=301&start=10>
- Voráčová, L. Bakalářská práce [online]. [cit. 2014-04-04] Koncepce profilu sociálního pedagoga. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/136217/pedf_b/

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Přehled vysokých škol – možnosti studia sociální pedagogiky

Zdroj: vlastní

Tabulka č. 2 Model kompetencí sociálního pedagoga

Zdroj: Kraus, B., Poláčková, V. et al. Člověk prostředí a výchova. str. 36

Tabulka č. 3 Specifické kompetence sociálního pedagoga

Zdroj: Bakošová, Z., Sociální pedagogika jako životná pomoc., str. 181

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník

PŘÍLOHA I.

Dotazník

Vážené studentky, vážení studenti,

studuji na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který se týká Vašeho studia sociální pedagogiky. Vyplněním dotazníku mi budete nápomocni při zpracování mé bakalářské práce na téma „Studijní obor sociální pedagogika očima studentů“. Dotazník je anonymní a získaná data budou použita pouze v souvislosti s máv výzkumem. Děkuji za ochotu, trpělivost a Váš čas.

Pavla Kovelská

1. Pohlaví: muž žena

2. Věk: _____

3. Jste absolventem/absolventkou

gymnázia

střední odborné školy pedagogického nebo sociálního zaměření

střední odborné školy jiného zaměření (prosím doplnit jakého)

4. Vaše současné zařazení

zaměstnanec státní správy

na mateřské dovolené

zaměstnanec školství

nezaměstnaný/ná

zaměstnanec zdravotnictví

student/ka

zaměstnanec soukromé firmy

jiné

OSVČ

5. Jaké důvody Vás vedly k rozhodnutí studovat sociální pedagogiku?
(můžete zvolit dvě odpovědi)

- zájem o sociálně pedagogickou problematiku
- rozšířit si své obzory, získat nové informace
- požadavek současného zaměstnavatele
- získat akademický titul
- chci změnit zaměstnání
- najít zaměstnání
- jiné (napište důvod)

6. Jsou dosavadní znalosti nabyté studiem přínosem pro vaše povolání ?

- ano spíše ano spíše ne ne

7. Je dosavadní studium oboru sociální pedagogiky přínosem pro Vaši osobu?

- ano spíše ano spíše ne ne

8. Jste-li ochoten/tna po absolvování studia projevit úsilí o dosažení vyšší prestiže profese sociálního pedagoga?

- ano spíše ano spíše ne ne

9. Určitě se setkáváte s tím, že když někomu řeknete, že studujete obor sociální pedagogika, okamžitě se Vás zeptá, cože to vlastně studujete? Jak mu obor sociální pedagogika přiblížíte?

10. Očekával/la jste stávající náročnost studia?

- očekával/la
- spíše očekával/la
- spíše neočekával/la
- neočekával/la

11. Jste spokojeni s organizací studia? Vyhovuje Vám páteční a sobotní vyučování? (souvislost – poskytování studijních úlev je v dnešní době minimální)

ano spíše ano spíše ne ne

12. Jste spokojeni s obsahem studia?

ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne

13. Jste spokojeni s kvalitou výuky?

ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne

14. Jste spokojeni s přístupem vyučujících?

ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne

15. Co hodnotíte na studiu pozitivně a co navrhuje zlepšit?
